

Fanzin za fantazijo, znanstveno fantastiko in horor ter svet Drugotnosti

ISSN 1855-6434

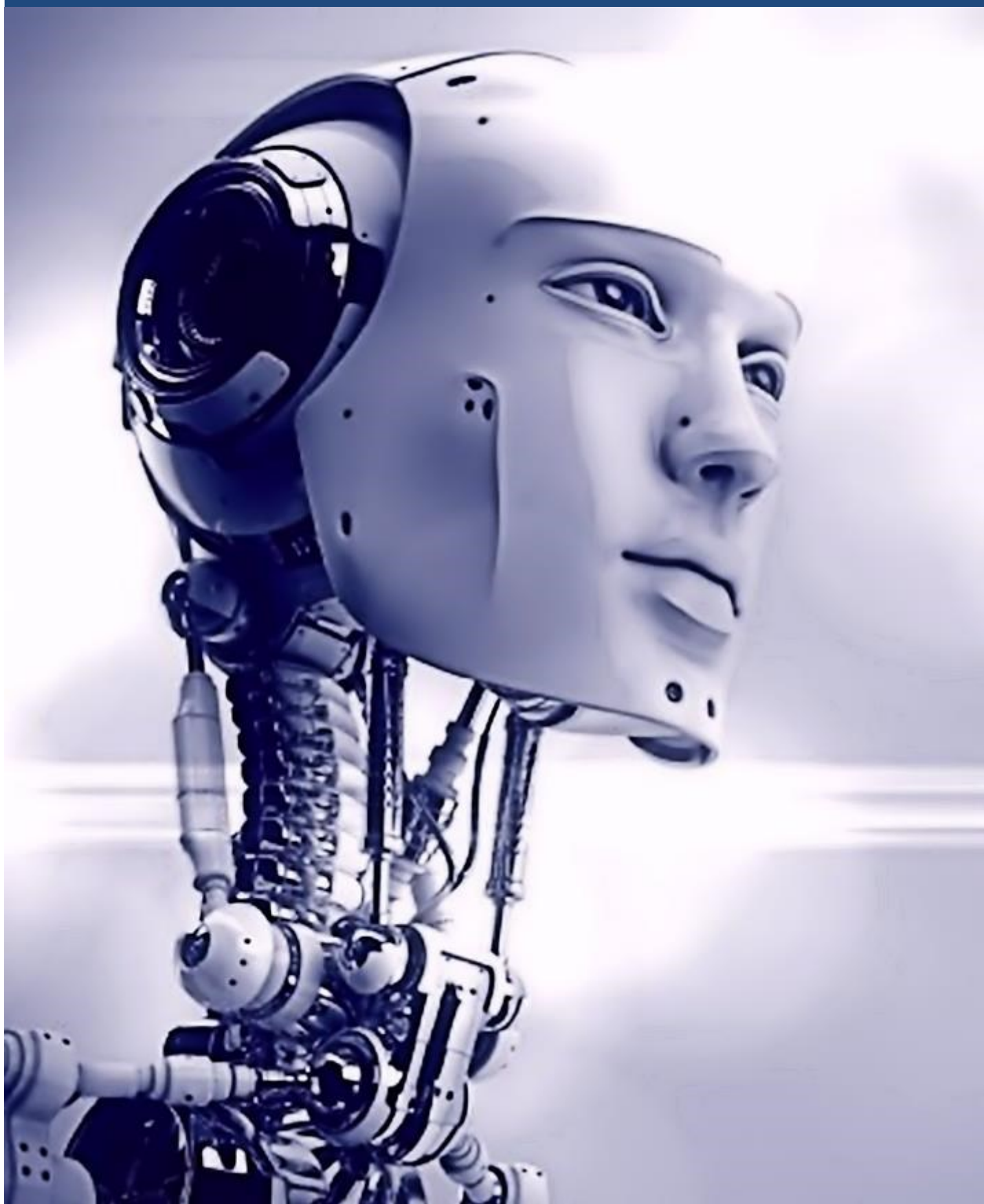
OKTOBER 2014

leto VII

Jašubeg en Jered

Novice iz Drugotnosti

#32

Ilustracija: Vladislav Ociacia, Ukrajina – Futuristic Man (Thinkstock)

Jašubeg en Jered

ISSN 1855 - 6434

Fanzin za fantazijo, znanstveno fantastiko in horor ter svet Drugotnosti

Izdajatelj in urednik:

Bojan Ekselenski

Ljubljanska cesta 5A, 3000 Celje

+386 40 642 356

bojan.ekselenski@gmail.com

www.drugotnost.si

Sourednik in oblikovanje:

Andrej Ivanuša

Borštnikova 33, 2000 Maribor

+386 41 732 342

andrej@andros.si

www.andros.si

Društvo Zvezdni prah Maribor

Stritarjeva 24, 2000 Maribor

www.zvezdni-prah.si

Copyright © 2014 društvo Zvezdni prah
Vse pravice pridržane.

Besedila, slike in oblikovne rešitve
je prepovedano kopirati na kakršenkoli
način brez dovoljenja izdajatelja.

NOVOPEČENI

■ Kje ste novi avtorji?

Verjamem, da je v Sloveniji precej ljubiteljev in ljubiteljic fantazije, znanstvene fantastike in hororja, ki imajo tudi ustvarjalno energijo. Žal nimamo nobenega periodičnega glasila, ki bi redno objavljalo in s svetovanjem pomagalo avtorjem pri njihovih prvih korakih v svet ustvarjalnosti. Prav Jašubeg en Jered torej orje ledino.

■ Kaj lahko avtorji pričakujete?

Vsako delo bo šlo skozi nekaj rok. Prvo sito je pravopisno, torej skladnja in pomenoslovje. Nadalje gre skozi vsebinsko pretresanje. Ne bomo iskali napak, temveč kvaliteto. Objavili bomo dve ali tri najkvalitetnejše zgodbe. Objavili bomo zgoščeno oceno vsakega prispelega dela, pri čemer bomo avtorjem svetovali, kako naprej.

■ Kam poslati svoje umetnine?

Svoje umetnine pošljite na e-naslov:

bojan.ekselenski@gmail.com

PREBERITE V TEJ ŠTEVILKI ...

Tretjo številko v letu 2014 pričenjamo, kot že nekaj prejšnjih, z uvodnikom, spekulativnimi novicami in planetom humora.

⇒ *Več na straneh od 1 do 5.*

Letošnje leto je tudi leto velikih konvencij. Pokukali smo izza kulis Worldcona-Loncona 3 in Eurocona 2014-Shamrokona. Pa tudi na domačo največjo manifestacijo nismo pozabili, to je Na meji nevidnega ali NMN 2014.

⇒ *Več na straneh od 6 do 12.*

Prebirali smo knjigo »Ognjeni kamni« avtorice Chloe Palow in jo ocenili. Pa še dva film sta nam prišla pod roko »300, vzpon imperija« in »Jaz, Frankenstein«.

⇒ *Več na straneh od 13 do 15.*

Andrej Ivanuša se je tokrat podal na pot poučevanja. V rubriki Izobraževanje predstavlja »vesoljsko dvigalo«, njegovega prvega idejnega tvorca Konstantina Eduardoviča Ciolkovskega in podaja »seznam orbit«. Vse troje je pravo branje za pisca trde znanstvene fantastike, da si pridobi osnovna znanja za pisanje dobre zgodbe.

⇒ *Več na straneh od 16 do 25.*

Literarni del JEJ odpira Bojan Ekselenski z odlomkom desetega poglavja iz njegovi prvih Zbranih zgodb iz Drugotnosti z naslovom Padeč cesarstva. To je zgodba, ki dejansko začne njegov veliki ep Vitezi in Čarovniki. Poskusil se je tudi s poezijo, ki je predstavljena z nekaj pesmimi pod skupnim naslovom Onostranstvo tišine.

Sledi zgodba Kopirnica (orig. COPY-CAT) Franka Rogerja iz Belgije. Pisatelj je naš stalni gost, saj piše odlične kratke zgodbe, ki so jih doslej prevedli že v neverjetnih 41 jezikov.

Bojan Ekselenski se predstavlja z zanimivo satirično ZF(?) zgodbo Črvina vernih. Mogoče je ta zgodba prva stvar, ki jo morate prebrati v tej številki.

Vse skupaj zaključuje naš starosta ZF Vid Pečjak z zgodbo iz serije Podobe iz prihodnosti. Zgodba Beg v neznano je sestavljena iz klasične pripovedi in iz gledališke igre.

⇒ *Več na straneh od 30 do 43.*

Na zadnji strani tokratne številke JEJ vas vabimo na delavnico Teorija in praksa e-založništva.

OCENJEVALNI STANDARDI

Spremenjen je način ocenjevanja. Za vsa področja je uvedena enotna ocena in je v razponu od 1 do 10. Podocene so ukinjene, je samo ena ocena. Če je ocena med 1 in 3 je izdelek pod vsako kritiko, v razponu od 4 do 6 so povprečni izdelki. Razpon od 7 do 10 je prihranjen za dobre in najboljše.

OKTOBRA JE PRIŠLO POLETJE

Andrej Ivanuša

Moja prva misel je, da le ni vse tako črno v deželici na sončni strani Alp. Vsekakor moramo odmisлити politično kuhinjo in takoj nam bo lažje pri srcu.

Svetel žarek predstavlja NMN – Konvencija fantazije in znanstvene fantastike Na meji nevidnega 2014. V drugo je bila bolj zrela in boljša. Jasno, organizatorji že vedo, kaj je bilo prvič slabo in so v drugo izboljšali. Ko bo tretja, bodo že stari mački in konvencija bo še boljša. Žal sva letos oba sourednika zaradi različnih vzrokov morala izpustiti udeležbo na njej. A zanesljivi informatorji so poročali o splošne zadovoljstvu in o tem, da bi vsi udeleženci želeli »še«. In seveda ... na NMN je prišlo več kakor 500 obiskovalcev. Vesoljsko!

Politiko pa v vsakem primeru ne moremo pustiti čisto ob strani. Tako ruski pisatelj znanstvene fantastike iz vzhodne Ukrajine živi svoje »ZF življenje« kot obrambni (beri vojni) minister Donetske republike, kar smo razkrili v prejšnji številki JEJ. Zanimivo je tudi, da je Evropska ZF&F srenja, ki se je na letošnjem Euroconu sestala v Dublinu na Irskem za mesto naslednjega srečanja ESFS (Evropske zveze ljubiteljev znanstvene fantastike) potrdila St.Petersburg v Rusiji. Ta pa je bil, ironično, določen na prejšnjem Euroconu v Kijevu v Ukrajini. Za leto 2016 sta bila kandidata Barcelona, Španija in Wrocław iz Poljske. Predlagali so Barcelono.

Z leti se počasi nabira vsakega po malo in na koncu ostane trpka usedlina. Gospodarska kriza se pozna v naših glavah in težko je prodreti s pisanjem spekulativne literature v Sloveniji. Tako opažam precejšnje upadanje piscev v zadnjih dveh letih in tudi mnogi, ki so zagnano pomagali pri ustvarjanju, počasi izgubljajo voljo in veselje. Seveda, do nekega trenutka smo vsi pripravljeni pomagati in sodelovati brezplačno, iz veselja. Vendar, če usahnejo siceršnji prihodki, se raje obrnemo vase in si skušamo zagotoviti sredstva za golo preživetje. Znova je to odvisno od tega, kje živite. Čim bližje ste centru Slovenije in glavnemu mestu, tem manj ste pod tovrstnim stresom. Žal pa se vsi ne moremo preseliti tja. Tako se eden za drugim izgubljajo znanzi, sodelavci in prijatelji. Na koncu omagajo tudi najbolj vztrajni nosilci ideje.

Prav to nas še posebej nosi naprej in vedno znova skušamo urediti okolje, da bi v letošnjem deževnem letu ne utonili prav vsi poganjki. Tudi JEJ je eno izmed orodij za to. Predvidevam, da bomo v prihodnjem letu le nekako našli dovolj sredstev in moči, da se pokažemo pred evropskimi prijatelji v Leningradu in leto kasneje še kje drugje. Znova moramo najti dovolj gnajila, da pognojimo kakšno delo za novo nagrado ali za prevod kakšne zgodbe v katerikoli tuj jezik. Če gre v angleščino, še toliko bolje, saj od tukaj lahko dosežemo prevode v druge jezike.

Na voljo imamo lepo število talentov, tako na področju literature kot upodabljalnih umetnosti ter filma, ki bi lahko prispevali k bolj prepoznavni podobi Slovenije v svetu. Potrebno je le več sodelovanja in samo-promocije. Moji stari starši so pravili »samo-hvala se pod mizo vala«. To staro ljudsko modrost bomo morali pospraviti na smetišče zgodovine. Kajti namesto nas nihče ne bo ničesar naredil. Na svetu nikjer ne obstaja kakšen angleško govoreči urednik, ki bi nas nenadoma in »senzacionalno« odkril.

Izkoristil bom priliko, da smem pisati uvodnik, in vas povabil na 30. knjižni sejem v Cankarjevem domu v Ljubljani med 26. 11. in 30. 11. 2014. Predvsem se v drugem preddverju ustavite pri stojnici B13 (Pro-Andy), kjer bo mogoče najti tudi edicije društva Zvezdni prah, kupiti za »mali dnar« knjige iz avtentičnega slovenskega epa Vitezi & Čarovniki in še kaj.

Končno je v oktobru le prišlo letošnje poletje. Tako kot zamuja ta letni čas, zamuja tudi ta številka JEJ zaradi velikega števila dogodkov. Vendar upam, da bo prav tako zanimiva za branje kot prejšnje ali pa še malo bolj!

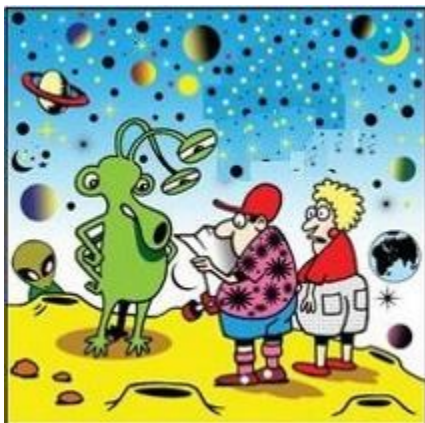
Vaš sourednik Andrej Ivanuša

PREGLED EVROPSKIH SPEKULATIVNIH KONVENCIJ V LETU 2014

Pregled je povzet po <http://scifiportal.eu/> in je zagotovo nepopoln. V naslednji številki JEJ bo sledila dopolnitev. Konvencije so tudi v Španiji, na Portugalskem in Franciji, na vzhodu pa v Rusiji, Belorusiji in Ukrajini./ANI/

NAZIV	DRŽAVA MESTO	DATUM	OPIS	INTERNETNA STRAN
Istrakon	Hrvaška Pazin	27.3.-29.3.2014	Konvencija ZF&F&H+LARP+RPG	http://www.istrakon.hr/
LuxCon	Luksemburg Luksemburg	29.3.-30.3.2014	LuxCon je prva SF&F&H konvencija v Luksemburgu. Njen namen je, da se lokalni fani spoznajo s prijatelji iz sosednjih držav Nemčije, Francije in Belgije. Tako je vse pripravljeno v štirih jezikih.	www.luxcon.lu info@sffs.lu
Imagicon	Nizozemska Ede	29.3.2014	Nizozemska SF&F&H&Comic konvencija	www.imagicon.nl info@imagicon.nl
SlavCon	Slovaška Bratislava	25.4.-27.4.2014	Slovaška SF&F&H&Comic konvencija	www.slavcon.sk slavcon@slavcon.sk
ComicCon	Romunija Bukarešta	9.5.-11.5.2014	Vzhodnoevropska Comic konvencija	http://comic-com.ro/
Refesticon	Črna Gora Bijelo Polje	9.5.-11.5.2014	Srečanje pisateljev in fanov bivše SFRJ	https://www.facebook.com/Refesticon
RolePlay Colonia	Nemčija Köln	10.5.-11.5.2014	Nemška konvencija igralcev vlog (RPG) in LARP.	www.rpc-germany.de
Sferacon	Hrvaška Zagreb	16.5.-18.5.2014	Ena največjih evropskih konvencij ZF&F&H+LARP+RPG	www.sferakon.org
FedCon	Nemčija Düsseldorf	29.5.-1.6.2014	Iščeš kraj, kjer se srečata Kapitan Kirk in Luke Skywalker?	www.fedcon.de
ColoniaCon	Nemčija Köln	7.6.-8.6.2014	Ena največjih evropskih konvencij SF&F&H.	www.coloniacon.eu raz@coloniacon.org
SF DAY	Avstrija Dunaj	14.6.2014	Dan SF organizirata fan kluba „Rebel Legion“ in „501st Legion“ iz Dunaja.	http://www.prater.at/Berichte/Ansicht.php?id=1733889
Oldiecon	Nemčija Wetzlar	20.6.-22.6.2014	Srečanje starejših SF fanov, a so vabljeni tudi mlajši.	http://castra-batava.de/oldiecon2014/index.php gaisbauer@edfc.de
Finncon	Finska Jyväskylä	11.7.-13.7.2014	Največja konvencija na Finskem	http://2014.finncon.org info@2014.finncon.org
Festival fantastične književnosti - FFK	Hrvaška Pazin	8.8.-9.8.2014	Srečanje avtorjev fantastične književnosti držav bivše SFRJ.	https://www.facebook.com/events/1406375012956953/ davor.sisovic@pu.htnet.hr
Shamrokon Eurocon 2014	Irska Dublin	22.8.-24.8.2014	Letos je gostila tudi vse evropske fane, sicer pa je to največja konvencija na Irskem	www.shamrocon.ie
Liburnicon	Hrvaška Opatija		SF&F&H&Comic+RPG+LARP konvencija	http://www.liburnicon.com/
Na meji nevidnega - NMN	Slovenija Ljubljana	13.9.2014	SF&F&H&Comic+RPG+LARP konvencija	http://namejinevidnega.si namejinevidnega@gmail.com
Elstercon	Nemčija Leipzig	19.9.-21.9.2014	Letošnja 12 po vrsti je bila pod naslovom »Scene of Crime-Future«	http://www.fksfl.de/page36/
Istrocon/ Parcon	Slovaška Bratislava	19.9.-21.9.2014	Konvencija SF&F+RPG	http://istrocon.sk
Rikon	Hrvaška Rijeka	10.10.-12.10.2014	SF&F&H&Comic+RPG+LARP konvencija	http://rikonrijeke.com/
BuchmesseCon	Nemčija Dreieich (Frankfurt am Main)	11.10.2014	Razstava SF&F literature	http://buchmessecon.info buchmessecon@gmx.de
Fenixcon	Češka Brno	5.12.-7.12.2014	Češka nacionalna konvencija SF&F&H	www.fenixcon.cz

*Hitro skrij karto, da ne bo mislil,
da sva turista!*

Nov model ameriškega nevidnega bombnika!

Ves čas so mi govorili, da sem nor. Ha, kdo je zdaj nor!

BREZ BESED

LETO KONVENCIJ *WORLDCON, EUROCON*

Poroča Bojan Ekselenski

V kilavem avgustu sta se odvila dva najpomembnejša kona – Worldcon in Eurocon. Že sami imeni povesta, da gre za svetovno in evropsko konvencijo. Oba dogodka za znaten del slovenske scene nimata nobenega pomena, saj pri nas preprosto ni fandoma, primerljivega s tovrstno razvito ljubiteljsko dejavnostjo v mnogih evropskih državah.

NEKAJ ZGODOVINSKEGA NAUKA

Zakaj je tako? Pri nas ni organizirane scene srednjih let. Na **Sferaconu 2013** sem bil po starosti neka-ko povprečnež, a na **Na meji nevidnega** pol leta kasneje sem bil skoraj starček. Večino slovenske ljubiteljske skupnosti tvorijo mladi moške in žene do 30 let starosti. Starejših skoraj ni, ker je organiziran fandom izginil, a spekulativna fikcija pri nas živi zgolj na obrobju v domovih nepovezanih posameznikov in posameznic, nimamo niti založniške podpore niti zaradi odsotnosti organiziranega fandoma ni prireditev. Vse to je začaran krog, ki traja še danes. Pri nas ni organiziranega fandoma ljudi srednje generacije, ki tvori jedro ljubiteljske dejavnosti spekulativne fikcije v razvitejših državah. Vsak ljubitelj gre skozi določen razvoj in pri nas ni nič drugače. Vsakdo v svojih mladih letih začne z mladinsko fantazijsko literaturo, zatem preklopi na urbano fantazijo in znanstveno fantastiko in v zrelejših letih ohrani svojega otroka recimo s trdo znanstveno fantastiko in drugo zahtevnejšo spekulativno fikcijo.

Ker je pri nas nastala ta ljubiteljska luknja, ko so cele generacije zaradi odsotnosti fandoma prepričevali, da je ZF mladinska ali celo otroška literatura, je treba začeti od začetka. Še Martinova dela imajo v Svetu knjige med mladinsko literaturo, čeprav bi te knjige težko priporočil mladini. Pri nas ne obstaja odrasla spekulativna fikcija, pravzaprav slovenska literarna stroka v svojem repertoarju sploh nima izraza spekulativna fikcija. V zvezi s to besedno zvezo sem doživel že kar nekaj zanimivih in po svoje zabavnih trenutkov.

Pri nas se ljubiteljska scena prebuja iz ničesar. Obstaja fandom, kakršen je povsod po svetu in se lepo razvija. Edina razlika glede na razvitejšo scene je odsotnost generacije 30+. Na Euroconu namreč srečaš predvsem ljudi 45+. To je ena od logičnih posledic dogajanj na slovenski sceni pred 25 leti, ko so se takratni ključni akterji scene čisto po slovensko med sabo zavravali, kdo je večji alfa in ZF&F je pristal med obskurnostjo pod robom kulture.

Takrat je tudi ugasnila do tedaj odlična založniška podpora Tehniške založbe Slovenije in tudi butični Blo-dnjak v okolju pospešene marginalizacije ZF&F in uni-čenja organiziranega fandoma ni mogel več držati koraka s svetom. Zadnje zbirke so izšle pred mnogimi leti in še te so bile odraz ugašanja pomena spekulativne fikcije v slovenski umetnosti.

Sledil je 10-letni ustvarjalni premor, ko ni izšla nobena zbirka in samo nekaj romanov, ki so bolj ali manj obležali v skritih kotičkih redkih knjižnic. Tudi fanzina ali magazina ni bilo. Šele konec 90-tih je bil ustanovljen Gil-galad, ki je začel s furanjem Tolkienove dediščine. Vsaj tu smo v koraku s svetom. Prišlo je tako daleč, da ima literarna stroka pisatelje tovrstne litera-ture za nekakšne bolnike, ki pišemo zaradi terapevt-skih vzgibov in bi nas bilo najbolje za dobrobit narodne kulture ukiniti. Žal se odsotnost vsakršne podpore odraža tudi na kvaliteti izdaj, za kar pa so avtorji še najmanj krivi.

Zaradi tega vse do **Konfuzije 2007** nismo imeli ničesar primerljivega z razvitim svetom. A Konfuzija ni bila delo organizirane skupnosti, temveč entuziazma posameznika. Bila je še ena ponovitev, kjer se je poka-zala ta 25-letna luknja. Pojavila in ugasnila je Prizma, edino društvo, primerljivo s podobnimi v tujini. Sloven-ski fandom mora začeti rasti od spodaj ... Torej od mla-dine, ki dozori in se žlahtno postara skupaj s svojo lju-beznijo do spekulativne fikcije in tega ne skriva, ko se »zresni«.

Nekateri pravijo, da smo majhni. A to ni izgovor. Nič kaj večje države z nižjim BDP nas konkretno šišajo. Hrvaška, država s samo dvakrat toliko prebivalci kot Slovenija, ima cel kup lokalnih konov, ljubiteljskih društev vseh vrst in aktivno sodeluje na svetovni in evrop-ski ravni. S svojimi dobrimi 4 milijoni prebivalcev ima enega najrazvitejših fandomov. Zato ima nekaj založb, revij in izdaj kvalitetnih ZF&F knjig. Avtorji in avtorice so člani pisateljskih društev in so del hrvaške kulture.

Mi ne zmoremo pripraviti kvalitetnega zastopstva na velikih konih, kot sta Eurocon in Worldcon, ker pač nimamo organizirane ljubiteljske skupnosti generacije 30+. Zaradi tega nimamo klasičnega kona, primerljivega z Sferaconom ali Istraconom pri sosedih Hrvatih. Pri nas letno skupaj ne spravimo niti ene zbirke spekulati-vne fikcije, medtem ko imajo na Hrvaškem celo festival fantazijske književnosti. Vsako leto izdajo nekaj temat-skih in občnih zbirk. Pri tem so izdatno podprti z javnimi sredstvi. Njihov festival odprejo pomembni politiki, ki pri nas še blizu ne pridejo, da si ne umažejo ugleda.

DOLG ZAKLJUČEK DOLGEGA UVODNIKA

Seveda na tem posvečenem mestu ne bom glasno nergal nad odnosom kulturne srenje, ki ima spekulativno fikcijo za plažno literaturo in jo vztrajno negativistično ignorira.

Vse skupaj je povezano. Če ni domačih avtoric in avtorjev, ki bi lahko kje objavljali, ni ljubiteljske skupnosti, ki bi podprla izdaje, in ni prirediteljev. Pri nas bo treba še veliko izobraževanja in dogodkov, da bo spekulativna fikcija zlezla iz plenici.

V Društvu Zvezdni prah, avtorskem društvu, smo poskušali z zagonom. Leta 2012 smo imeli **Sicon 2012**. Zaradi lokacije v Celju je bil brez kvalitetne in tudi množične udeležbe. Ponovitev? Žal so razmerja v Sloveniji takšna, kot so, in nima nobenega smisla organizirati še enega takšnega dogodka. Skoraj ni načina, da bi nekako zamašili to 30-letno luknjo. Redki starejši ljubitelji, ki se ne sramujemo svojega interesa za »otroško« literaturo in »otroško« maškarado, moramo pomagati pri ponovni rasti slovenskega fandoma.

Naslednja faza gradnje fandoma se je že zgodila. Od lani imamo v Ljubljani kon z drugačnim pedigreejem in ta se je izkazal za uspešnega. Govorim o **Na meji nevidnega**, ki ga organizira društvo Šmaug s podporo Gil-galada in še nekaterih. Gre za prireditev, prilagojeno obstoječemu stanju, in to je odlično za nadaljnji razvoj.

Organizator je storil nekaj spretnih potez. Kot prvo, prireditev je v centru Ljubljane. Večina dejavnosti se pač dogaja v Ljubljani, ker je tudi univerzitetno središče. Močno se je naslonil na živahno skupnost ljubiteljev kostumov (cosplay), najpopularnejših fantazijskih del (Harry Potter itd.), privabil skupnosti igralcev namiznih iger in prodajalce s fantazijsko robo. Vse skupaj je zabelil s pravo programsko shemo, ki sledi podobnim prireditvam v tujini (Comic-Con). Uspeh ni izostal. A o letošnjem NMN v posebnem članku, ker si ga glede na uspešnost koncepta in izvedbe tudi zasluži.

Poleg NMN je lani začel svoje delovanje še igračarski kon, **GobliCon** v Mariboru. Že v svoji drugi izdaji je pridobil na širini in iskreno upam v uspešno nadaljevanje. Tudi tu gre za mlade ljudi in na svojem področju in na svoj način krepi navzočnost fandoma v slovenski zavesti.

Več kot bo takšnih prirediteljev in posledično prepletanja različnih delov scene, več bo od tega imela slovenska spekulativna fikcija. Ena od nalog je recimo razbitje fame, da so samo tuji avtorji dobri. Manjka nam tudi malce zahtevnejša ZF, tako v prevodih kot izvirna domača. A za to sta potrebna čas in razvoj.

To je bilo vse za dolg uvod.

LONCON 3 – WORLDCON 2014 (LONDON, 14. DO 18. 8. 2014)

Worldcon obstaja že od leta 1939, torej gre za prireditev z res častitljivo tradicijo. Letošnji, 72. po vrsti, se je imenoval Loncon, odvijal pa se je v Londonu v kampusu ExCeL. To je velik kompleks, kot se spodobi za tako veliko prireditev z nekaj tisoč udeleženci. Zlasti velik je bil delež ljubiteljic in ljubiteljev iz ZDA. Tam ni nič čudnega, če se vzorni dedek in babica čez vikend prelevita v princeso Leio in Darth Vaderja in s sabo pripeljeta še vnučke v vlogi padawanov. Kaj bi pri nas porekli na to? Vidite, zato pri nas nimamo fandoma za zrele generacije.

Seznam prirediteljev je preprosto preobsežen, da bi ga lahko priobčil. Na svoj račun so prišli vsi. Začelo se je s Tolkienom, zanimivo je bilo na Različnosti v spekulativni fikciji (ja, razviti uporabljajo ta, pri naši kulturniški eliti skoraj nepoznan izraz), astrobiologiji, internetni varnosti, čtivu znanstvenikov, grafičnih romanih, glasbi v utopiji, nordijski ZF&F ... astronautiki, namiznih igrah, fandomu v fikciji in še in še. Bilo je nekaj sto predavanj in prirediteljev.

Kot se spodobi za vsak resnejši kon, so bili tudi častni gostje Iain Banks (in Memoriam), John Clute, Malcolm Edwards, Chris Foss, Jeanne Gomoll, Robin Hobb in Bryan Talbot. Naši domači, malce širši ljubiteljski skupnosti, so vsa ta imena, razen Robin Hobbove, bolj ali manj neznanka. To niti ni čudno, saj naše založbe ne izdajajo spekulativne fikcije, ki ni namenjena predvsem mladinski in otroški publiki. Pravzaprav se ZF&F v Sloveniji še ni izvila iz klišeja, da gre za neresno, predvsem otrokom in mladini namenjeno razvedrilo.

Loncona se je udeležilo tudi preko 200 pisateljic, pisateljev in drugih umetnikov s področja spekulativne fikcije. Ja, tudi Martinu bi lahko stisnili roko, saj je reden gost takšnih prirediteljev.

Seveda je bila tudi parada kostumov, saj je cosplay priljubljena ljubiteljska dejavnost. Ljubitelji pokažejo, kako se znajo preleviti v svoje priljubljene junake. To je parada ustvarjalnosti, iznajdljivosti in predanosti.

Iain M. Banks (In Memoriam)
www.iain-banks.net

Bryan Talbot
www.bryan-talbot.com

Jeanne Gomoll
www.unionstreetdesign.com

John Clute
www.johnclute.co.uk

Chris Foss
www.chrisfossart.com

Na Worldconu vsakoletno podelijo najprestižnejše nagrade Hugo. 3587 veljavnih glasovnic je v nekaj krogih izbiranja izbralo:

- Najboljši roman: »Ancillary Justice« od Ann Leckie (Orbit US / Orbit UK);
- Najboljša novela: "Equoid" od Charlesa Strossa (Tor.com, 09-2013);
- Najboljša povest: "The Lady Astronaut of Mars" od Mary Robinette Kowal (maryrobinettekowal.com / Tor.com, 09-2013);
- Najboljša kratka zgodba: "The Water That Falls on You from Nowhere" od Johna Chuja (Tor.com, 02-2013);
- Najboljši esej: "We Have Always Fought: Challenging the Women, Cattle and Slaves Narrative" od Kameron Hurley (A Dribble of Ink);
- Najboljši strip (oziroma grafični roman): "Time" od Randalla Munroe (xkcd);
- Najboljši film: Gravity (Gravitacija), scenarij Alfonso Cuarón & Jonás Cuarón, režija Alfonso Cuarón (Esperanto Filmoj; Heyday Films; Warner Bros.);
- Najboljši kratki film: Game of Thrones: "The Rains of Castamere", scenarij David Benioff & D.B. Weiss, režija David Nutter (HBO Entertainment v sodelovanju z Bighead, Littlehead; Television 360; Startling Television in Generator Productions);
- Najboljši urednik kratkih oblik: Ellen Datlow;
- Najboljši urednik dolgih oblik: Ginjer Buchanan;
- Najboljši poklicni umetnik: Julie Dillon;
- Najboljši polprofesionalni fanzin: Lightspeed Magazine uredniki John Joseph Adams, Rich Horton in Stefan Rudnicki;
- Najboljši fanzin: A Dribble of Ink, urednik Aidan Moher;
- Najboljša ljubiteljska oddaja: SF Signal Podcast Patrick Hester;
- Najboljši ljubiteljski (fan) avtor: Kameron Hurley;
- Najboljši ljubiteljski umetnik: Sarah Webb.

Malcolm Edwards
www.sfgateway.com

Robin Hobb
www.RobinHobb.com

SHAMROKON

**SHAMRAKON - EUROCON 2014
(DUBLIN, 22. DO 24. 8. 2014)**

Dublinski Eurocon je bil 36. po vrsti. Odvijal se je v DoubleTree by Hilton. Morebiti večina ne ve, da smo imeli Eurocon v Cankarjevem domu pred 30 leti. To so bili zlati časi, ko je naša ZF&F še sledila svetovnim trendom in ni bila potisnjena na rob otroškega razvedrila.

Čeprav sem agent Eurocona za Slovenijo, mi ni uspelo pripraviti dostojne udeležbe. Žal poleg mene ni bilo nikogar, ki bi se želel tega udeležiti; seveda je boljša številnejša udeležba, a za formalne dejavnosti ESFS sta potrebna vsaj dva delegata.

Letos nismo nikogar nominirali za ESFS nagrade (lani je bil med dobitniki ESFS nagrade Martin Vavpotič, predlani Aleš Oblak, še prej pa nič 30 let, od Eurocona v Ljubljani), saj pri nas ni posebnega interesa in tako bo, dokler znova ne bomo sposobni zagotoviti ustreznega zastopstva.

Eurocon je bil dobro obiskan, saj mu je šlo v prid dejstvo, da se je vikend prej odvijal svetovni dogodek Worldcon. Velik del publike so predstavljali Američani, ki so poleg Angležev, Rusov, Hrvatov in še nekaterih veliki ljubitelji in udeleženci takšnih dogodkov.

ESFS nagrade za letošnje leto:

- Evropski veliki mojster: Jim Fitzpatrick – Irska
- Dvorana slave:
 - Najboljši avtor: Wolfgang Jeschke – Nemčija
 - Najboljši umetnik: Jim Fitzpatrick – Irska
 - Najboljši založnik: Angry Robot – Združeno kraljestvo
 - Najboljši magazin: Cosmoport – Belorusija
 - Najboljši prevajalec: Ms. Kersti Juva – Finska
 - Najboljši promotor znanstvene fantastike: Dave Lally – Irska
- Duh predanosti:
 - Umetnik: Alexander Prodan – Ukrajina
 - Najboljši performans: Priredba Dr. Horribles Sing-along blog – Hrvaška
 - Najboljša ZF spletna stran: Geek Ireland – Irska
 - Najboljši fanzin: Darker – Rusija
 - Najboljši avtor otroške ZF ali fantazijske knjige: Oisín McGann – Irska in Vladimir Arenev – Ukrajina (nagrajena sta bila oba).
- Nagrada za pogum
 - Marco Rauch – Avstrija
 - Victor Martinovich – Belorusija
 - Genoveva Detelinova – Bolgarija
 - Irena Hartmann – Hrvaška
 - Míla Linc – Češka
 - Anthea West – Irska
 - Robert M. Wegner – Poljska
 - Rui Alex – Portugalska
 - Eugen Cadaru – Romunija
 - Roman Shmarakov – Rusija
 - Lenka Štiblaríková – Slovaška
 - Igor Silivra – Ukrajina

Kot se za vsak kon spodobi, so bila različna predavanja, kvizi, maškarada (v prevodu: cosplay) in seveda predstavitev posameznih držav. Vsega je bilo veliko in za resno predstavitev dogajanja je potrebno kaj več od članka v fanzinu na robu veselja.

Častni gostje so nekateri pomembni evropski soustvarjalci evropske spekulativne fikcije Michael Car-

Michael Carroll

Jim Fitzpatrick

roll, Jim Fitzpatrick, Seanan McGuire, Andrzej Sapkowski in Ylva Spångberg.

Splošni publiko pri nas je mogoče znan **Andrzej Sapkowski**, saj je avtor Witcherja, po katerem je narejena precej znana (in dobra) računalniška igra.

Michael Carroll je organizator konov in različnih dogodkov, izdajatelj fanzinov, izdelovalec spletnih strani in je zraven, kjer je treba kaj postoriti za izvedbo dogodkov.

Jim Fitzpatrick je ilustrator oziroma likovni umetnik.

Seanan McGuire je pisateljica s precej obširnim opusom (prevladuje urbana fantazija) in se zadnja leta vedno vrti v bližini najpomembnejših nagrad. Piše tudi pod psevdonimom Mira Grant. Da je mera polna, je tudi pesnica z nekaj pesniškimi zbirkami, glasbenica in avtorica besedil z lastnim glasbenim albumom.

Seanan McGuire

Ylva Spångberg prihaja iz nordijskih krajev. Že zelo mlada je sodelovala pri Tolkienovem društvu, bila zraven pri fanzinu in je ves čas aktivna na sceni. Njeno glavno delo je prevajanje, saj ima za sabo že 150 naslovov mnogih eminentnih svetovnih avtoric in avtorjev.

NASLEDNJI EUROCON

Ta bo v St. Petersburgu od 23 do 26. aprila 2015. Že zdaj iščem morebitne interesente za pot v Rusijo. Upam, da bomo uspelo skupaj spraviti aktivno udeležbo in nominacije.

Andrzej Sapkowski

European Science Fiction Society (ESFS) je mednarodna organizacija profesionalcev in ljubiteljev znanstvene fantastike in fantazije (ZF&F). Ustanovljena je bila v Trstu leta 1971. Od takrat vsaj na dve leti organizira Eurocon, konvencijo za promocijo spekulativnih umetnosti. ESFS podeljuje evropske ZF&F nagrade na različnih področjih.

Poroča Mitja Bosnič

Konvencija fantazije in znanstvene fantastike Na meji nevidnega 2014 je predstavljala pomemben premik na področju ljubiteljstva tovrstnih žanrov, saj je na njej sodelovalo več kot 25 trgovin, društev, skupin in posameznikov, s čimer hitro stopamo po poti združevanja slovenske scene. Seveda je bil dogodek zelo zabaven tudi za obiskovalce, saj so si lahko na stojnicah ogledovali predmete in sodelovali na delavnicah, uživali v tekmovanju za najboljši kostum in se udeležili okroglih miz, vse skupaj pa je bila tudi odlična priložnost za druženje s podobno mislečimi ljudmi.

Področje literature so letos pokrivala tri založbe, **Mladinska knjiga**, **Pasadena** in **Akva**, na stojnicah štirih trgovin pa so lahko obiskovalci kupili najrazličnejše izdelke iz svojih najljubših franšiz, naj so te fantazijske ali znanstvenofantastične, knjige ali televizijske serije, stripi ali filmi.

Foto – <http://namejinevidnega.si>

Predstavili so se ljubitelji Tolkienovih del, mang in Harryja Potterja, na sporedu je bil kratki slovenski fantazijski film Kresnik, na okrogli mizi smo se pogovarjali z mladimi slovenskimi ustvarjalci – pisateljem, režiserjem, avtorjem namizne in razvijalcem video igre.

Na tekmovanju za najboljši kostum smo videli resnično impresivne izdelke, letos prvič tudi veliko skupinsko masko likov iz Pesmi ledu in ognja. Skupno več kot 500 obiskovalcev nam je potrdilo, da dogodek

razvijamo v pravo smer in veselimo se že naslednjega leta, ko bo konvencija še večja, program pa bolj pester in bolj zabaven!

Foto – <http://namejinevidnega.si>

Foto - Blaž Berlec

Foto – <http://namejinevidnega.si>

SODELUJOČI NA NMN

Pripravil **Andrej Ivanuša** (besedilo in slike povzeto po <http://namejinevidnega.si/>)

DRUŠTVA, SKUPNOSTI ...

Društvo Gil-galad

Slovensko Tolkienovo društvo Gil-galad že več kot 15 let povezuje ljubitelje del J. R. R. Tolkiena pri nas. Člani društva se srečujejo na rednih mesečnih srečanjih, ustvarjajo na delavnicah in skupaj berejo, dvakrat na leto pa se udeležijo tudi večjih srečanj, ko se za nekaj dni v objemu narave družijo in uživajo v prijetnem fantazijskem vzdušju. Novi člani so vedno dobrodošli!

Tolkien je avtor cele kopice knjig, najbolj znane med njimi pa so Gospodar prstanov, Hobit in Silmarilion. V skoraj vseh državah v Evropi in marsikje drugod po svetu obstajajo Tolkienova društva, ki ljubitelje teh del in filmov, posnetih po njih, združujejo in jim dajejo možnost kreativnega ustvarjanja.

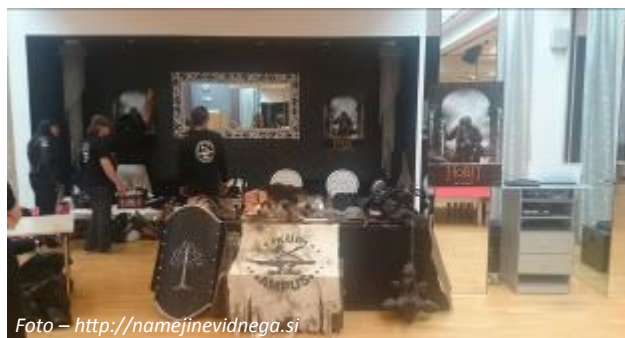
LARP Slovenija

Skupnost LARP Slovenija, so navdušenci nad igranjem vlog (Live Action Role Play), ki se redno udeležujejo tovrstnih dogodkov v Sloveniji in Evropi. Na delavnicah si izdelujejo kostume ter prirejajo majhne dogodke igranja vlog.

LARP je hobi, ki v Evropi zadnje čase zelo pridobiva na popularnosti. Veliki mednarodni dogodki, ki se jih udeležuje več tisoč ljudi, se kar množijo in vse več ljudi najde v tem hobiju zabavno alternativo igranju računalniških iger.

KUD Ampus

Na konvenciji se je predstavilo na novo ustanovljeno kulturno umetniško društvo Ampus iz Tržiča. Člani so navdušeni ustvarjalci na področju fantazijskih kostumov - pred kratkim so ustvarili odličen kostum Nazgula, ki si ga lahko ogledate na njihovi Facebook strani. Imajo ogromno idej, družijo jih velika motiviranost in na konvenciji so pripravili nepozabno kostumsko predstavo.

Zvezdni Prah

»Spekulativne umetnosti, kamor sodijo dela s področja znanstvene fantastike, fantazije in horrorja ter še katero, so v slovenskem okolju podhranjena in podcenjena. Dobra zgodba v romanu je vedno dobra zgodba, pa naj se dogaja v kameni dobi, v srednjem veku, sedaj ali tri sto let v bodočnosti, na Zemlji ali kjerkoli drugje v Vesolju. Prvi začetki literarnosti človeške vrste so prav izmišljene zgodbe, pravljice, bajke in epi. Vse bi lahko označili kot spekulativno umetnost.«

Člani društva skušajo spremeniti in povečati ugled, veljavo in promocijo piscev, slikarjev, risarjev, filmarjev in ustvarjalcev na spekulativnih področjih umetniškega izražanja. Žal so zaradi obveznosti v zadnjem trenutku odpovedali udeležbo.

Virtualna Bradavičarka

Spletna skupnost Virtualna Bradavičarka združuje navdušence nad Harryjem Potterjem že vse od leta 2001. Člani Virtualne Bradavičarke na spletni strani igrajo vloge profesorjev in učencev na čarovniški šoli, pri čemer sodelujejo na predavanjih, rešujejo izpite in igrajo quidditch.

Tysona FaF

TFF12 (Tysona FaF) je avantgardni blog kolektiv, kjer lahko preberete marsikaj o različnih digitalnih vsebinah: od literature in fikcije do teorije video iger. Če si želite nekaj drugačnega na temo fantazije ali znanstvene fantastike, si jih oglejte!

KUD Zlati Goblin

KUD Zlati Goblin združuje igralce fantazijskih iger domišljij vlog - preizkusite se kot pogumni bojevniki, pretkani zmikavti, divji barbari, radovedni učenjaki, ali drugi fantazijski junaki! Game Master (GM) nam je na NMN dodelil nenavadne usode, a mi smo se kljub temu znašli v zapletenih situacijah.

Makkon (マッコン)

Makkon (マッコン) je skupina in je dogodek, ki ga redno pripravljajo. Na njem se vse vrti okoli animejev, mang in japonske kulture. Ime je sestavljanjka japonske besede matsuri (祭), kar pomeni festival, in angleške besede convention. Obiskovalci dogodka, ki so ga predstavili na NMN, se lahko preizkusijo v arkadnem plesu in konzolnih igrah, obišejo poučna predavanja, predstavitve, nastope in tekmovanja. Stalnice so še risarski, origami in bralni kotiček, sejem in razstava risb domačih umetnic.

... IN POSAMEZNIKI

Peter Gaber

Mag. um. akad. slikar Peter Gaber že več kot 15 let ilustrira fantazijski Srednji svet pisatelja J.R.R. Tolkiena. Preizkusil se je že v najrazličnejših likovnih tehnikah, od risbe s svinčnikom, tušem, akrilne in oljne slike, stripa pa do risanke. Je dolgoletni član Sloven-

skega Tolkienovega društva Gil-galad ter velik ljubitelj fantazije in znanstvene fantastike, zato se je odločil aktivno sodelovati s svojimi likovnimi deli.

Na ogled je bila serija reprodukcij njegovih ilustracij, ki je bila tudi na prodaj, prav za ta dogodek pa je naslikal tudi veliko sliko, na kateri bodo poznavalci prepoznali številne znane like.

Mojstrovina izdelana za dogodek Na meji nevidnega

Žiga Ris

Žiga Ris, študent strojništva, je z izdelovanjem replik bolj kot ne za šalo začel leta 2011. Od takrat je

ustvaril že precej odličnih kosov, ki smo si jih lahko ogledali na NMN 2014! Galerijo njegovih izdelkov si lahko ogledate tudi na deviantART.

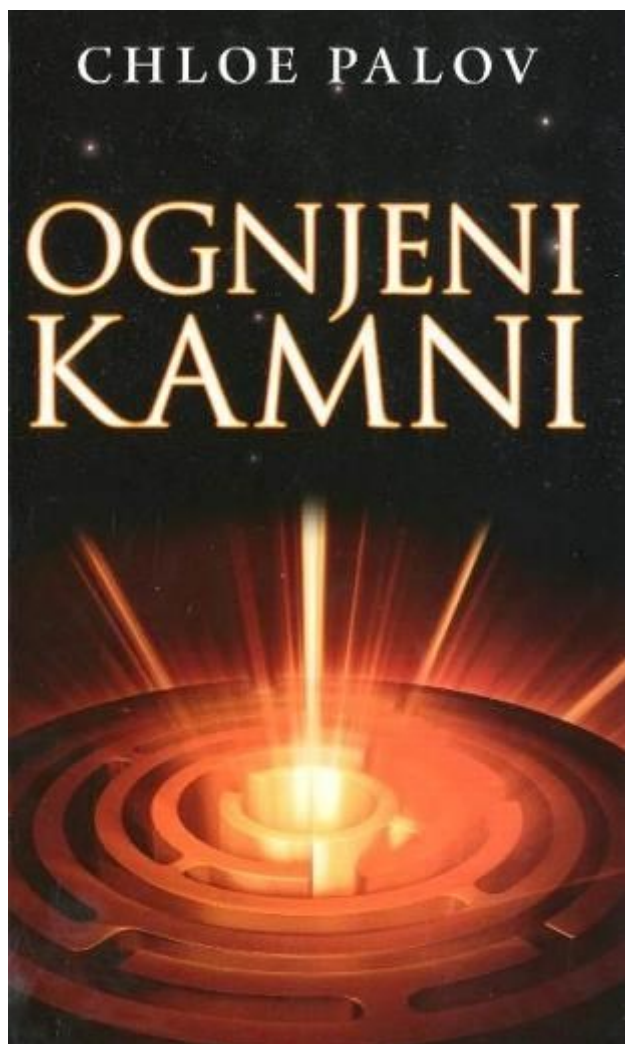

OGNJENI KAMNI (ARK OF FIRE)

CHLOE PALOV

Za vas bral Bojan Ekselenski

Brownova uspešnica *Da Vincijeva šifra* je sprožila plaz posnemovalcev in posnemovalk. Naenkrat se je začela množica bolj ali manj povprečnih avtorjev oz. avtoric boriti za kos pogače »alternativne biblijske in krščanske zgodovine«. Tudi pričujoča knjiga je ena od njih. Prav nesramno se šlepa na še eno biblijsko skrivnost – znamenito skrinjo zaveze. Zgodba izhaja iz spekulacije, da so skrinjo zaveze našli vitezi na križarskem pohodu (podobno *Da Vincijevi šifri*).

Začne se enako kot roman Dana Browna – z umorom v javni instituciji in begom pred lažno obtožbo ter se nadaljuje, kot se mora po regljicah žanra in Brownove uspešnice. Imamo žensko in moškega (Edie Miller + Caedmon Aisquith – ta nastopa še v treh knjigah), ki sta na begu pred obtožbo in plačanci. Mimogrede sta še na lovu za t. i. ognjenimi kamni, pomembno relikvijo, ki so jo plačanci ukradli na začetku romana. V *Da Vincijevi*

šifri je vloga iskane poti do končnega zaklada uspešneje odigral kripteks. Zgodba ima nekaj dobrih trenutkov, saj ji ne morem očitati kakšne posebne pomanjkljivosti. Lepo in tekoče se bere in ljubitelji *Da Vincijeve šifre* se boste imeli prav fino. Kaj več vam o vsebini ne povem, da vam ne pokvarim morebitnega bralnega užitka.

Mogoče naj kaj povem o avtorici. Poleg *Ognjenih kamnov* je leta 2010 spisala tudi *The Templar's Code*, nadaljevanje *Ognjenih kamnov*. Že naslov knjige pove, kam pes taco moli. Vendar to še ni vse templjarsko, kar je spravila iz sebe. Kasneje sta izšli še *The Templar's Secret* (2013) in *The Templar's Guest* (2012). Obe knjigi se na veliko naslanjata na *Da Vincijevo šifro* in *Indiano Jonesa*. V njih v Brownovi maniri (tam je glavni Robert Langdon) nastopa sposoben mož Caedmon Aisquith. Nobena od njih še ni prevedena v slovenščino in najbrž tudi ni posebne potrebe po tem.

Teta konkluzija je povedala:

VSEBINA OCENA IN KONKLUZIJA

6/10

Sama knjiga je povprečna. Ni presežek, a ni neumnost brez smisla obstoja na umorjenih drevesih.

Za podporo, opremljenost, vrednost za denar pa se bomo zmenili za precej manj. Mogoče je kriva moja razvajenost. Avtorica nima niti svoje spletne strani niti tega nimajo njene knjige. Striček Gugl ni bil pretirano zgovoren.

PODPORA OCENA IN KONKLUZIJA

4/10

Žepnice tega obsega so praviloma cenejše, naslovnica je generična, da boli, oblikovanje je korektno, manjkajo dodatki, ki bi sedli glede na vsebino.

Naslov	OGNJENI KAMNI (ARK OF FIRE)
Avtor/ica	Chloe Palov
Prevod	Branka Šnek
Založnik	Anu Elara, 2009
Fizični opis	Trda in mehka vezava, 490 strani
ISBN	978-961-6778-25-1
Cena	29,95€ in 19,95€

300: VZPON IMPERIJA

300: RISE OF AN EMPIRE

Za vas gledal Bojan Ekselenski

Podatki o filmu

Warner Bros., Legendary Pictures, Cruel & Unusual Films

6. marec 2014

Dolžina: 103 minute * R

Režiser:

Noam Murro

Scenarist:

Zack Snyder, Kurt Johnstad

Igralci:

Sullivan Stapleton, Eva Green, Rodrigo Santoro, idr.

Kratek opis

Akcijski film o klasičnem ustvarjanju protiteroristične koalicije proti malopridnim teroristom z arabskim naglasom in to že za časa starih Grkov!

Vsi, ki imamo radi ekstravaganco 300, smo željno pričakovali 300: Vzpon imperija. Resnično vam povem, upal sem na poslastico, kakršno je na stripovski podlagi kultnega Franka Millerja dostavil Zack Snyder. A Noam Murro ni Zack Snyder, temveč zgolj povprečen obrtnik. Snyder je bil tokrat producent.

Škoda. Seveda film ni totalni poden, kot bi pričakovali po uvodnih mislih. Žal pa je nazadovanje glede na izjemen izvirnik.

Po ogledu si nisem mogel kaj, da ne bi glave zakopal med roke in vprašal: »Zakaj?«

Zgodba temelji na grafičnem romani Xerxes Franka Millerja in se pleče okoli atenskega generala Temistoklesa, ki je vodil pomorsko bitko s Perzijci. Perzijsko megaladjevje vodi ženska z imenom Artemizija. Vsebinsko ni nič posebnega, pač klasično ustvarjanje protiteroristične koalicije proti malopridnim teroristom z arabskim naglasom.

Mimogrede spoznamo, kako je

Kserks postal takšen zajebanec demonskega glasu in moči.

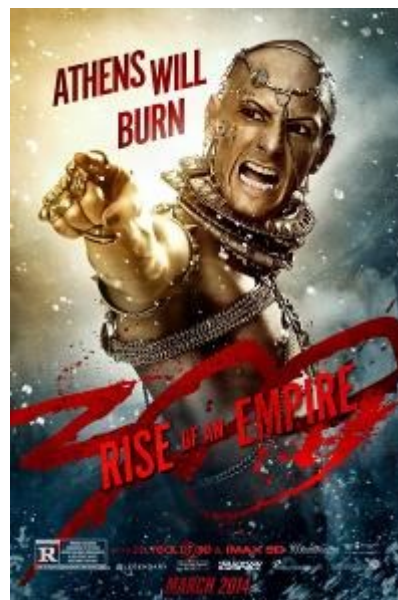
Glavni problem filma je preobilna (zlo)raba upočasnjenih posnetkov. V 300 so delovali sveže, bili so odlično tempirani, a tukaj so zaradi nekontrolirane uporabe večkrat zelo moteči. Sama zgodba je zaradi vizualnosti preveč v ozadju in če je Frank Miller ustvaril kakovosten strip, iz njega ni nastal film enake kvalitete.

Konkluzija je jasna.

OCENA IN KONKLUZIJA

6,5/10

Film je gledljiv, ni pa presežek. Vsi, ki ste uživali v prvotnem 300, se boste imeli OK, a ostali ne boste tako navdušeni. Nakup DVD ali Blu-Raya takrat, ko bo cena okoli 6-7€. Nič prej.

JAZ, FRANKENSTEIN I, FRANKENSTEIN

Za vas gledal Bojan Ekselenski

Podatki o filmu

Hopscotch Features, Lakeshore

Entertainment, Lionsgate

24. januar 2013

Dolžina: 93 minut * PG-13

Režiser:

Stuart Beattie

Scenarist:

Stuart Beattie (scenarij), Kevin

Grevioux (zgodba)

Igralci:

Aaron Eckhart, Miranda Otto, Bill

Nighy, idr.

Kratek opis

Akcijski film o borbi med temnimi svetlimi. Ampak nima nič skupnega z originalnim Frankenštajnom.

Jaz, Frankenstein sem si ogledal na DVD. Ne, nisem jaz Frankenstein, gre za film s tem naslovom. Film je pravzaprav Podzemlje, kjer vampirje in volkodlake zamenjajo angeli in demoni. Gre za že videni fajt med temnimi in svetlimi, na sredi

pa se nahaja Adam, Frankensteinovo prvotno ime. S tem v bistvu ni nič narobe, saj gre pri znatnem delu urbane fantazije za boj med dvema podtalnima rasama.

Zgodba je variacija znanega oživiljenega mrtvaka. Ko Adam naleti na demone, jih potolče, s čimer pritegne pozornost angelskih varuhov, ki ga pripeljejo pred svojo kraljico. V dvorcu si zasluži prostost in orožje. 200 let kasneje, v sedanjosti, Adam še kar beži in vmes pobija demone.

Ti imajo načrt, kako zavladati svetu, in del tega je oživljanje trupel, ki bi jim vdihnili duše v pekel padlih pobitih demonov.

Imamo tudi nastavke plitve ljubavne štorije in ves nabor klišejev tovrstnega žanra (saj ste gledali Kronike podzemlja, Podzemlje ipd).

Film rešujejo igralci in spodobna scenografija. Vse skupaj je korektno posneto, zato se boste ljubitelji prej omenjenih izdelkov dobro imeli.

OCENA IN KONKLUZIJA

6,0/10

Film seveda ni parada izvirnosti, je pa korekten, zato tudi povprečna ocena. Dvomim, da se ga bo komu zdelo zanimivo pogledati dvakrat, da bi ujel kakšne spregledane podtone.

VESOLJSKO DVIGALO

Pripravil Andrej Ivanuša

TRANSPORTNI SISTEM IN GEOSTACIONARNA ORBITA

Danes pod pojmom vesoljsko dvigalo razumemo fiksno pritrjen kabel na ekvatorju, ki se razteza preko geostacionarne orbite v vesolje in se uporablja za transport tovora in ljudi na geostacionarno orbito. Protiutež na koncu kabla postavlja masni center iznad geostacionarne orbite. To ustvarja centrifugalno silo, ki nasprotuje sili težnosti in s tem je sistem v ravnotežju. Posebna dvigala prevažajo tovor in ljudi v obe smeri. Vesoljsko dvigalo je usklajeno z rotacijo Zemlje.

Geostacionarna orbita ali tudi geosinhrona ekvatorialna orbita (GEO) je orbita, kjer je predmet, ki kroži okrog Zemlje, navidezno vedno na isti točki na nebu za opazovalca na tleh. To je na višini 35.786 km nad ekvatorjem in predmet mora krožiti v isti smeri kakor kroži Zemlja in z isto hitrostjo. Pravimo, da Zemljo obkroži v enem sideralnem dnevu. Z oddaljevanjem od Zemlje, se zmanjšuje vpliv gravitacije in povečuje vpliv centrifugalne sile. Na tej višini sta obe sili v ravnotežju. Ta orbita je najboljša za t.i. geosinhrono satelite in prvi jo je leta 1928 izračunal in predlagal v svoji knjigi Herman Potočnik Noordung. V literarnem delu je idejo prvi zapisal George O. Smith v svojem romanu *Venus Equilateral*. Najbolj popularna pa je postala preko del Arthura C. Clarka in tako jo tudi nekateri imenujejo Clarkova orbita. Obodna dolžina celotne orbite je 265.000 km.

ZGODOVINA IDEJE VESOLJSKEGA DVIGALA

Prvi je zamisel o vesoljskem dvigalu predlagal Konstantin Ciolkovski, ruski kozmolog, leta 1895 po svetovni razstavi v Parizu. Na njej je Eiffel zgradil znameniti jekleni stolp. To je navdihnilo Konstantina, da ga je podaljšal v vesolje. Njegova zamisel je v osnovi pravilna, vendar Zemlja ne bi mogla zdržati teže takšnega stolpa. Pravzaprav bi bila izvedba temeljev za tako zgradbo praktično nemogoča. Ob tem niti nimamo dovolj železa na Zemlji, da bi ga zgradili.

Ruski znanstvenik Juri N. Artsutanov je leta 1959 predlagal drugačno rešitev. Predlagal je, da bi najprej izstrelili geostacionarni satelit. Z njega bi v obe smeri, proti Zemlji in v vesolje, istočasno odvijali kabel. Na koncu kabla bi bila protiutež, ki bi skrbela, da bi bil sistem v ravnotežju. Ko bi odvijli kabel do konca, bi ga zasedrali fiksno v točki na ekvatorju. Svoj predlog je objavil v nedeljski prilogi *Komsomolskaye Pravde* leta 1960 in tam predlagal, da bi kabel imel različno debelino na različnih višinah, kar bi zmanjšalo napetosti v njem. Torej, pri Zemlji bi bil tanjši in se debelil do geo-orbite.

Leta 1966 so ameriški znanstveniki Isaacs, Vine, Bra-

dner in Bachus obnovili idejo in jo poimenovali »Sky-Hook«. V reviji *Science* so predvsem razmišljali o materialih, ki bi bili potrebni za izgradnjo takšne naprave. Glavni problem so našli pri materialu za izdelavo vrvi. Izračunali so, da bi potrebovali material, ki bi bil vsaj dvakrat čvrstejši od takrat znanih materialov, kot so grafit, kvarz in diamant, da bi bila zadeva vsaj v osnovi izvedljiva. Pa tudi, da bi moral biti kabel enako debel po vsej svoji dolžini.

Ideja je preveč zanimiva, da bi jo kar tako opustili. Leta 1975 je ameriški znanstvenik Jerome Pearson znova preveril vso zamisel in svoje izračune objavil v reviji *Acta Astronautica*. Izračune je naredil na predpostavki Artsutanova s kablom spremenljivega preseka. Protiutež je postavil na višino 144.000 kilometrov, kar je skoraj na pol poti do lunine orbite. Tako je upošteval še gravitacijske motnje Meseca, moč vetra v atmosferi Zemlje in težo premičnega tovora na kablju. Izračunal je, da bi potrebovali več kakor tisoč poletov vesoljskega čolnika in tudi transport z vesoljskim dvigalom pred koncem gradnje. Material pa bi verjetno morali pridobivati še z asteroidov, Meseca in Marsa.

Leta 1979 je Arthur C. Clarke uporabil idejo vesoljskega dvigala v zgodbi *The Fountains of Paradise*. S tem je postala ideja splošno znana. V svojih romanih so jo uporabili tudi Charles Sheffield (*The Web Between the Worlds*, 1980), Robert A. Heinlein (*Friday*, 1982), Kim Stanley Robinson (*Red Mars*, 1993), David Gerrold (*Jumping Off The Planet*, 2000), idr.

Na najbolj nenavadno idejo je prišel Joan Slonczewski v zgodbi *The Highest Frontier*, ki je za gradnjo uporabil biološko samogradno strukturo. Ta je bioinženirsko narejena na mutiranih bacilih antraksa, ki se prehranjujejo z vesoljskimi smetmi, neuporabnimi sateliti in raketnimi stopnjami.

Ko so se pojavile ogljikove nanocjevke je David Smit-herman, inženir pri NASA/Marshall, leta 1990 uvidel, da bi jih bilo mogoče uporabiti za izdelavo najtežavnejšega dela vesoljskega dvigala – vrvi. To je leta 200 spodbudilo Bradleya C. Edwardsa, da je predlagal izdelavo vrvi iz ogljikovih nanocevk v dolžini 100.000 km in predlagal, da bi jo izdelali kot tanek in širok trak in ne kot okroglo vrv. Tako bi se tudi dvigalo samo lažje vzpenjalo po tako oblikovani vrvi. NASA Institute for Advanced Concepts je idejo podprlo in tako je Edwards svoje delo dopolnil. Razdelal je sistem transporta, način vzpenjanja, prenos energije, izogibanju orbitalnih smeti, sistem sidranja, preprečevanje atomske oksidacije, udarov strel, viharjev, lokacijo sidra, konstrukcijske stroške, čas gradnje in ekološko obremenitev.

Da bi pospešili razvoj vesoljskega dvigala, so objavili nekaj tekmovanj, ki so spodbujala razvoj z dvigalom povezanih tehnologij. Predvsem so spodbujali razvoj plezalnih dvigal – plezalnikov, oblik vrvi iz ogljikovih nanocevk in pogonskih sistemov za plezalnike.

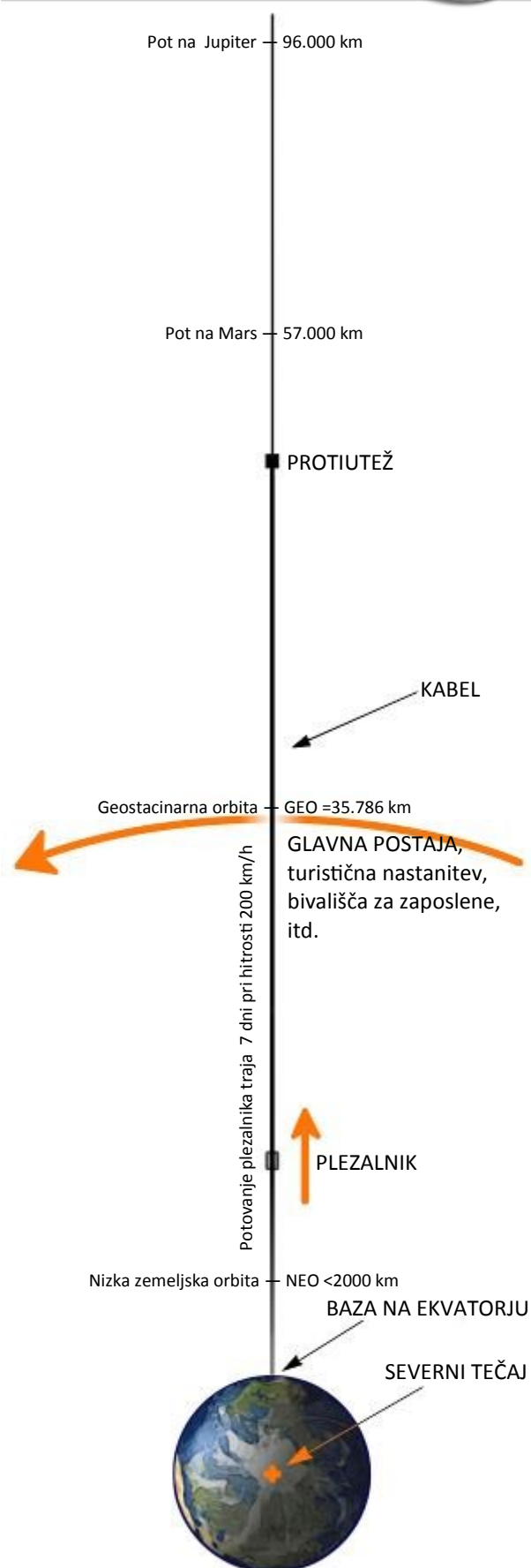
Leta 2005 je LiftPort Group iz New Jerseya v ZDA najavila gradnjo tovarne za izdelavo ogljikovih nanocevk. Leto kasneje so objavili, da so izdelali eno miljo (1,85 km) dolgo vrv, ki so jo sestavljale ogljikove nanocjevke in fiberglass in je merila 50 x 1 milimeter. Dvignili so jo z baloni in preizkusili njeno trdnost ter napetost. Za leto 2010 so napovedali, da bodo izdelali vrv, ki bo segala do meje vesolja, torej 100 km visoko, vendar jim to ni uspelo.

V tem času so se tudi Japonci spustili v tekmo za izvedbo vesoljske dvigala. Leta 2012 je Obayashi Corporation najavil, da lahko v naslednjih 40 letih izdelajo vesoljsko dvigalo. Plezalnik, ki bi prevažal 30 oseb, bi plezal navzgor s hitrostjo 200 km/h in dosegle geo-orbito v 7 in pol dnevih.

FIZIKA VESOLJSKEGA DVIGALA

Vrv dvigala rotira skupaj z Zemljo okrog njene osi. Objekti na vrvi so pod centrifugalno silo, ki jih želi odtrgati in oddaljiti od Zemlje. A osnovna je gravitacijska sila, ki jih želi pritegniti nazaj k tlom. Predmet, ki se vzpenja po vrvi, je vedno manj pod vplivom gravitacije in vedno bolj pod vplivom centrifugalne sile. Obe sili sta v ravnotežju prav na višini geo-orbite.

No, centrifugalna sila se nam zdi kakor navidezna gravitacija. Zemeljska gravitacija je usmerjena navzdol, torej v minus, centrifugalna sila pa navzgor, v stran od Zemlje, torej v plus. Prav na geo-orbiti bi v plezalniku občutili breztežnost.

Na določeni točki sta gravitacija in centrifugalna sila v ravnotežju in objekti na kablu so brez teže. To je prav na geo-orbiti. Za Zemljo je ta točka na višini 35.786 km nad površjem Zemlje na ekvatorju.

Če odklopimo od kabla predmet pod geo-orbito, ga bo gravitacija privlekla k tlor. Če pa predmet odklopimo od kabla iznad geo-orbite ga bo centrifugalna sila potisnila v vesolje, stran od Zemlje.

KABELSKI PROBLEMI

Sam sistem vesoljskega dvigala načeloma ni nič posebnega in je dejansko izvedljiv. Glavni problem predstavlja vrh za kabel po katerem se plezalnik vzpenja. Pravzaprav je največji problem napetost v kablu, ki je večja atomske sile, ki drži atome materialov skupaj in povzroči pretrganje kabla. Notranja napetost v kablu je največja prav na višini geo-orbite. Tukaj bi moral material vzdržati celotno težo od točke sidranja na zemeljski površini do geo-orbite, torej vso težo 35,786 km dolgega kabla! Ob tem pa še težo enega ali več plezalnikov. To dejstvo pogojuje debelino kabla. Tako je najtanjši ob Zemlji in najdebelejši ob geo-orbiti.

MODELI RANJE VESOLJSKEGA DVIGALA

Od leta 1959 so bili razviti številni modeli vesoljskega dvigala. Vsi pa vsebujejo sidro, oz. bazno postajo, kabel, plezalnike in protiutež. Kabel je lahko močno zasidran, pa tudi pripet le na plavajočo formo na oceanu ob ekvatorju. Bistvena je protiutež, ki poravnava kabel in poskrbi, da rotira skladno z Zemljo. Plezalniki, pa se gibljejo navzgor in navzdol po kablu in prevažajo tovor in potnike.

Bazna postaja

V zadnjem času se nagibajo k izdelavi mobilnih ali plavajočih baznih postaj, saj te omogočajo, da se vesoljsko dvigalo z manevriranjem izogiba močnim

viharjem, nevihtam in vesoljskim smetem. Ob tem so oceanska sidra v mednarodnih vodah in se s tem investitor izogne plačilom odškodnin.

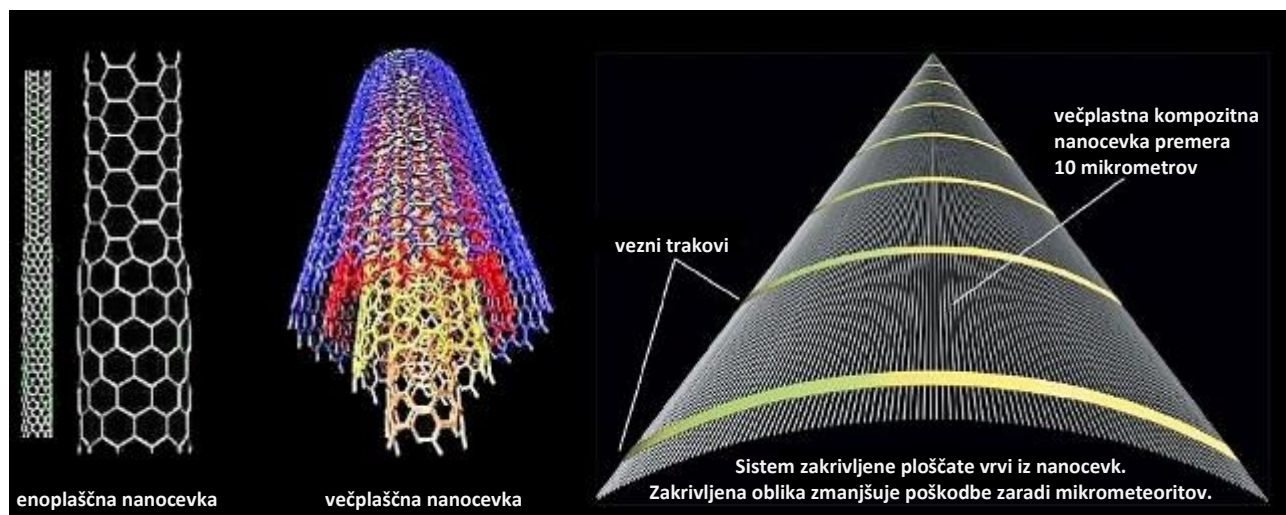
Edina prednost stacionarnih kopenskih baznih postaj je, da so manj zahtevne za gradnjo, cenejše in logistika dostopa je enostavna in vedno enaka. Ob tem jo je mogoče postaviti tudi na vrh planine ali na vrh visokega stolpa. Tako se izognemo atmosferskim pojavom in vplivom. Ob tem pa je kabel za nekaj kilometrov krajši, kar tudi vpliva na velikost natezne sile v njem.

Kabel

Za kabel so dolgo iskali najbolj primeren material. Trenutno je naš favorit kabel in ogljikovih nanocevk. Kot smo že povedali, mora kabel nositi lastno težo in še težo vseh plezalnikov z njihovim tovorom vred. Najbolj ugodno je, če je tanek pri zemeljskem površju in najdebelejši na geo-orbiti. Material mora prenesti velikansko notranjo natezno silo v kablu. Mora biti torej ultra-lahek in super-čvrst na natezno silo.

Če vzamemo za material titanij, jeklo ali aluminij, bi se kabel zaradi lastne teže pretrgal na višini 20 do 30 km. Moderni materiali kevlar, fiberglass ali ogljikovo-grafitna vlakna bi se pretrgali na višini 100 do 400 km. Zadnji materiali, ki so izdelani z nano-tehnologijo, na primer ogljikove nanocevke ali grafenski trakovi, pa naj bi se po izračunih pretrgali na višini 5000 do 6000 km. Ob tem imajo še to prednost, da lahko po njih prenašamo elektriko.

Ogljik je edini šesti element na periodični tabli in ima primerjalno malo protonov in nevtronov v atomu. Ti namreč največ prispevajo k »mrtvi teži« materiala. Atomske vezi ustvarjajo samo elektroni na zunanji orbitali. Torej je ogljikova moč in stabilnost daleč največja v primerjavi z maso atoma. Ogljikove nanocevke so zaprte strukture izredne čvrstine. Glavni problem je, kako iz majhnih nanocevk izdelati zapletene makro

-strukture, torej kabel z nekaj metri premera in z dolžino 72.000 kilometrov (dvojna geo-orbita). Še vedno jih ne znamo povezati v strukture brez mikro-napak. Seveda pa obstaja možnost, da odkrijemo še boljše materiale.

Plezalnik

Plezalniki so bistven element vesoljskega dvigala. Brez njih ni mogoče prevažati ljudi in tovora po kablu. Seveda ne moremo kar prenesti kabino običajnega dvigala na nov sistem in jo samo hermetično zapreti. Tukaj nimamo dodatnih pogonskih kablov in ne strojnice v geo-orbiti. Najti moramo način, kako bodo potovali po kablu s pomočjo zunanjega pogona. Njihova oblika je bila v različnih predlogih zelo različna. Največkrat je odvisna od oblike kabla. Po ploščatem kablu bi se kar kotalili kakor po rolerjih, okrogli kabli zahtevajo posebne objemna kolesa, itd. Nekatere bi uporabili za prenos težjih tovorov in bi bili redkeje v uporabi. Lažji plezalniki, pa bi potovali po kablu pogosteje.

Pri vzpenjanju plezalnikov je potrebni upoštevati Coriolisovo silo. Ta nastane zaradi rotacije Zemlje in povzroča tudi rotiranje zračnih mas (ciklon, anticiklon) ter določa smer oceanskih tokov. Coriolisova sila rahlo upogne kabel. Pri plezanju plezalnika navzgor se kabel upogne proti zahodu in pri njegovem spuščanju proti vzhodu.

Orbitalna hitrost vsake točke je drugačna, vendar je vedno večja, čim bolj se oddaljujemo od površja Zemlje. Najnižjo orbitalno hitrost dosežemo na 66% višine med površjem in geo-orbito. To je na višini okrog 23.400 km. Če takrat spustimo tovor s kabla, bo ta krožil okrog Zemlje v zelo ekscentrični eliptični orbiti. Najnižja točka te orbite komaj preseže točko atmosferskega povratka satelita. Višje ko tovor izpustimo,

manj eliptična je krožna orbita satelita. Če tovor spustimo na geo-orbiti, je njegova orbita krožna in predmet ostane v bližini kabla. Seveda pa lahko nadaljujemo z vzpenjanjem in orbitalna hitrost se povečuje. Če izpustimo tovor na višini 100.000 km, lahko satelit, oz. plovilo odpotuje do asteroidnega pasu izza orbite Marsa.

Paziti je potrebno še na naslednje dejstvo. Ko se plezalnik dviguje, ne pridobivamo le višine, temveč tudi kotni moment (horizontalno hitrost) zaradi Zemljine rotacije. Coriolisova sila vleče plezalnik s kablom vred proti zahodu ob vzpenjanju, kar povzroči, da se rotacija Zemlje tudi za neko vrednost upočasni. Ko se plezalnik spušča, coriolisova sila vleče proti vzhodu, kar povzroči, da se rotacija Zemlje za neko vrednost pospeši. Centrifugalna sila skuša kabel ves čas obdržati v energetsko najbolj ugodni poziciji. To pa je, da je kabel popolnoma navpično in pod pravim kotom glede na zemeljsko površje. Protiutež na koncu kabla ves čas niha okrog najbolj ugodne točke. Sistem deluje kakor na glavo postavljeno nihalo. Masna točka vsega sistema mora biti nad geo-orbito, da ves čas vzdržuje vesoljsko dvigalo v ravnotežju in v najbolj ugodnem položaju. Tehnično osebje vesoljskega dvigala mora skrbeti, da je operacija plezanja in spuščanja kar najbolj ugodna za sistem. Delovanje protiuteži mora biti kar najbolj skrbno načrtovano in nadzorovano. Zato je tudi hitrost potovanja plezalnika omejena na največ 300 km/h in za potovanje do geo-orbite pri tej hitrosti potrebuje 5 dni.

Pogon plezalnika

Za dvig plezalnika, pa tudi za njegovo spuščanje, potrebujemo zanesljiv, poceni in ne preveč požrešen pogon. Seveda potrebuje energijo za vzdrževanje notranjih sistemov, še posebej je to izpostavljeno pri pot-

Levo: oceanska bazna postaja * Desno: protiutež iz zajetega asteroida

niških različicah. Potencialno energijo mora plezalnik hitro pridobiti, da je kabel čim prej pripravljen za naslednji tovor.

Predlaganih je bilo nekaj načinov:

- Brezžični prenos energije
- Prenos energije preko žičnatega sistema
- Hranjenje energije pred startom (nuklearni pogon)
- Uporaba sončne energije

Trenutno največ obeta laserski pogon. Naprava je na Zemlji in z laserskim žarkom dviguje plezalnik po kablu. Nekaj megavatov močan laser v kombinaciji z zrcali premera 10 metrov naj bi ustvaril dovolj moči za dvig plezalnika. Odvečna energija pa bi se naj odbijala s toplotnimi ščiti, ki pa dodajajo nekoristno težo k plezalniku.

Drug zanimiv predlog je podal Yoshio Aoki, profesor precizne mehanike na univerzi Nihon in direktor Japan Space Elevator Association. Predlaga, da bi dodali še en kabel iz ogljikovih nanocevk po katerem bi prenašali električno energijo.

Protiutež

Na konec kabla je potrebno obesiti protiutež. Predlogi zanjo so:

- Težek, zajet asteroid;
- Vesoljski dok, vesoljska postaja ali vesoljsko izstrelišče izza geo-orbite;
- Nadaljevanje, podaljšanje kabla, ki bi s svojo težo in povečano centrifugalno silo predstavljal protiutež;

- Uporabljeni gradbeni plezalniki, druge vesoljske smeti in material, ki je bil namensko dvignjen kot del protiuteži.

Podaljšanje kabla je zelo preprosta ideja. Ob tem bi plezalnik, ki bi priplezal do tja, dobil zelo velik pospešek. Ko bi zdrsnil s kabla, bi se lahko odtisnil v medplanetarni prostor, torej bi imel dovolj hitrosti za potovanje izven našega Osončja. Slabost je ta, da bi potrebovali še enkrat toliko materiala kot smo ga potrebovali za gradnjo kabla do geo-orbite. V tej točki bi delovala na kabel tudi dvojna sila notranjega natega.

VRATA DO GLOBOKEGA VESOLJA

Na višini 53.100 km objekt doseže ubežno hitrost. Satelit izpuščen na tej višini ima dovolj veliko hitrost, da se odtrga od Zemljine gravitacije. Za doseganje Lagranževih točk L1 in L2 (gravitacijski privlek nebesnih teles je v teh točkah v ravnotežju) moramo doseči višini 50.630 km in 51.240 km. Za pot na Luno je potrebno doseči višino 50.960 km.

V kolikor bi zgradili dvojno Pearsonovo vesoljsko dvigalo, bi dosegli višino 144.000 km. Tangencialna hitrost na njegovem koncu je 10,93 km/s in z njo bi bilo mogoče doseči Jupiter. Ta gigantski planet pa lahko uporabimo kot vesoljsko fračo in s pomočjo njegove gravitacijske asistence posežemo tudi medplanetarni prostor izven našega Osončja.

Seveda je mogoče zgraditi vesoljsko dvigalo na drugih planetih, lunah ali asteroidih. Marsovsko dvigalo

Plezalnik ilustriran na podlagi japonske ideje

bi bilo lahko mnogo krajše od Zemljinega, saj ima ta planet slabšo gravitacijo, ki doseže le 38% zemeljske. Njegova rotacijska hitrost je le malo manjša od naše. Na Zemlji traja en obhod 24 ur, na Marsu pa 25 ur. Tako je njegova sinhrona orbita mnogo bližje površju planeta. Material iz ogljikovih nanocevk bi popolnoma zadoščal za izdelavo marsovskega vesoljskega dvigala. Problem predstavlja njegova lunica Phobos, ki kroži v nižji orbiti in vsakih 11 ur in 6 minut preseka ekvatorialno raven.

Tudi naš Mesec bi bilo mogoče uporabiti za izdelavo vesoljskega dvigala. Ker je njegova gravitacija zelo nizka, bi zadoščal le 50.000 km dolg kabel. Težava je v tem, da je njegova rotacija zelo počasna, saj za eno rotacije potrebuje okrog 28 dni in ne obstaja dovolj učinkovita stacionarna orbita. Če ga zgradimo na vidni strani, lahko uporabimo Lagranžjevo točko L1. Na temni strani bi lahko tudi postavili kabel, ki pa bi moral biti dvakrat daljši od Zemljinega. Vendar bi ga bilo mogoče zaradi nizke lunine gravitacije zgraditi iz jekla, aluminija, titana in podobnih materialov.

Hitro rotirajoči asteroidi bi bili tudi primerni za izgradnjo majhnih vesoljskih dvigal. Seveda pa bi z njimi le izstreljevali material, ki bi ga na njih kopali, na pot proti Zemlji. Prav tako bi bilo mogoče z njihovo pomočjo ustvariti generatorje energije, kot je predlagal Freeman Dyson, angleški fizik in matematik.

Tudi na oddaljenih dvojnih sistemih, kot sta na primer Pluton in Charon, bi bilo mogoče zgraditi vesoljsko dvigalo s pomočjo njihovih medsebojno vplivnih gravitacijskih polj. Problem bi bilo izdelati sistem s spremenljivo dolžino kabla. To je potrebno zato, ker ti planeti krožijo po precej eliptičnih orbitah.

IZGRADNJA SISTEMA

Sedaj nam je jasno, da je izgradnja takšnega sistema mogoča. Vendar še vedno potrebujemo napredek na področju inženirstva, proizvodnje in fizikalne tehnologije. Prvo vesoljsko dvigalo bo kar precej stalo, kasnejši sistemi pa vedno manj.

Pred predlogom Edwardsa leta 2000 so vsi razmišljali o gradnji kabla v vesolju. Menili so, da je to nujno potrebno predvsem zaradi njegove dolžine in zaradi velikega volumna protiuteži. Mnogi so predlagali, da bi uporabili asteroide iz naše neposredne sosesčine kot gradbeni material. To pa pomeni, da bi bilo potrebno najprej v vesolju zgraditi proizvodno tovarno, ki bi ji dostavljali asteroide. Tako bi bilo potrebno najprej zgraditi vesoljska plovila za njihovo lovljenje. Ob tem pa še pripraviti vso podporno industrijo v vesolju. Praktično nemogoča naloga.

Po predlogu za izvedbo kablov iz ogljikovih nanocevk so pričeli razmišljati o manjših proizvodnih sistemih v vesolju. Kabel bi proizvajali na Zemlji in ga navili na velike bobne. Te bi neposredno izstrel-

Umetniška vizija vesoljskega dvigala

jevali v vesolje. Kable bi tam z njih razvili in stikovali skupaj.

Proizvodna enota bi bila kar na geostacionarni orbiti in bi od tam razvijali kabel proti Zemlji in v stran od nje. Tukaj bi sproti dodajali protiutež glede na dolžino odvitega kabla. Novejša ideja predlagajo, da bi kar sam boben predstavljal protiutež. Tega bi počasi oddaljevali od geo-orbite, ko bi se kabel razvijal navzdol. Ko bi dosegel bazno postajo, bi ga zasidrali. Tako bi bil kabel ves čas pod napetostjo in možno bi ga bilo takoj uporabiti še za gradnjo geo-orbitalne postaje. Tako bi se takoj od začetka po njem vzpenjali sestavni deli in stroji za gradnjo.

Na začetku bi bile v uporabi klasične rakete. Te bi zmogle prenesti tovor teže 19.800 kg. Osnovna vrv bi dovoljevala prevoz teže 619 kg po posameznem plezalniku. Ti bi dodajali sekundarno vrv in za njeno izgradnjo bi potrebovali 207 vzponov. S tem bi se povečal presek kabla. Doseči bi bilo potrebno kabel premera 160 mm na njegovem najširšem premeru v geo-orbiti. Teža kabla bi bila 750 ton in po njem bi lahko plezal plezalnik s kapaciteto tovora 20 ton.

Na začetku bi plezalniki potrebovali okrog 5 dni do geo-sinhrono orbite. Zemljo obdajajo Van Allenovi radiacijski pasovi, ki nas sicer ščitijo pred nevarnim sončevim vetrom. Zato so polni radiacije in bi bilo potrebno plezalnike za prevoz oseb zaščititi pred njo. Namreč skozi pasove bi potovali več ur in doza prejetih radiacij bi presegla dovoljeno mejo. To znižuje koristno težo posameznega plezalnika in omejuje število oseb na 30 po posamezni napravi.

Vsekakor bi morali okrog dvigala omejiti letalske polete. Problem so tudi vsi predmeti, ki krožijo okrog Zemlje na orbitah, ki so nižje od orbite protiuteži. Danes je v krožnicah okrog Zemlje že nekaj 1000 kosov neuporabnih delov vesoljskih plovil in seveda še vsi aktivni sateliti. Tako je Edwards predlagal, da je protiutež opremljena z raketnimi motorji, ki omogočajo, da kabel zamaknemo v poljubno smer in se s tem izognemo trkom z večjimi deli, ki jim je mogoče slediti. Udarce manjših pa bi kabel moral prenesti brez težav, kar bi naredili z ustrežno obliko kabla.

EKONOMIJA VESOLJSKEGA DVIGALA

Z uporabo vesoljskega dvigala bi bila cena izstrelitve posameznega vesoljskega plovila le del cene, ki je danes potrebna za izstrelitev raket. Kilogram tovora izstreljen s konvencionalno raketo do geo-orbite stane okrog 25.000 dolarjev (po cenah iz leta 2000). Simulacije kažejo, da bi bilo mogoče isto težo s pomočjo vesoljskega dvigala prepeljati za ceno od 220 do 350 dolarjev. Torej le za 1,4% sedanje vrednosti.

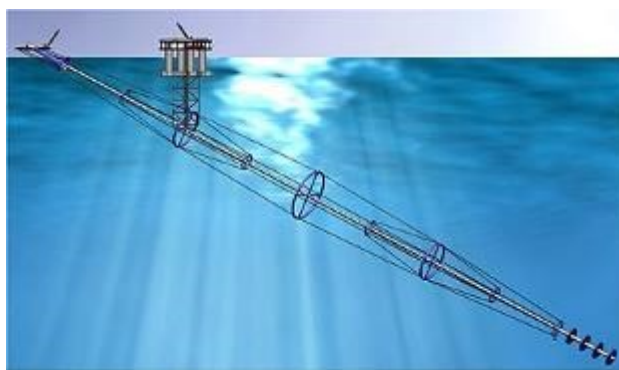
PODOBNE ZAMISLI

Sodobna ideja vesoljskega dvigala obsega prečiščene zamisli trojice znanstvenikov Ciolkovski - Artsutanov - Pearson (CAP) in je osnova načrta, ki ga pripravlja International Space Elevator Consortium. Osnova je statična bazna postaja zasidrana na kopnem, ki drži kabel brez kakršnekoli protiuteži. Tovor spleza po kablu in na koncu dobi ustrezno tangencialno hitrost. Ko zdrsne s kabla, se utiri v določeno orbito s pomočjo lastnih raketnih motorjev.

Leta 1977 je Hans Moravec predlagal »A Non-Synchronous Orbital Skyhook«, ki je v bistvu nekakšna velikanka prača. Rotirajoči kabel bi bil krajši, a bi zaradi lastne rotacije dal plovilu dodaten pospešek. Predvsem bi bila frača primerna za zajetje satelitov na nižjih orbitah, po dodajanju dodatne rotacije in s tem pospeška pa bi jih »metala« na višje orbite.

Obstajajo ideje, da bi izdelali visoke stolpe, ki bi segali izven atmosfere. Bili bi podobnim drogovom za zastave in bi dosegali višino 100 km. Ti bi zmogli utiriti manjše satelite v nizke orbite okrog Zemlje. Kanadski znanstveniki predlagajo manjše drogove do višine 20 km. Plovilo bi se dvignilo ob njih s pomočjo pnevmatskih struktur. Uporabljali bi jih v turistične namene, za komunikacijo, generiranje vetra in nizko-cenovnih izstrelitev majhnih satelitov v nizke orbite.

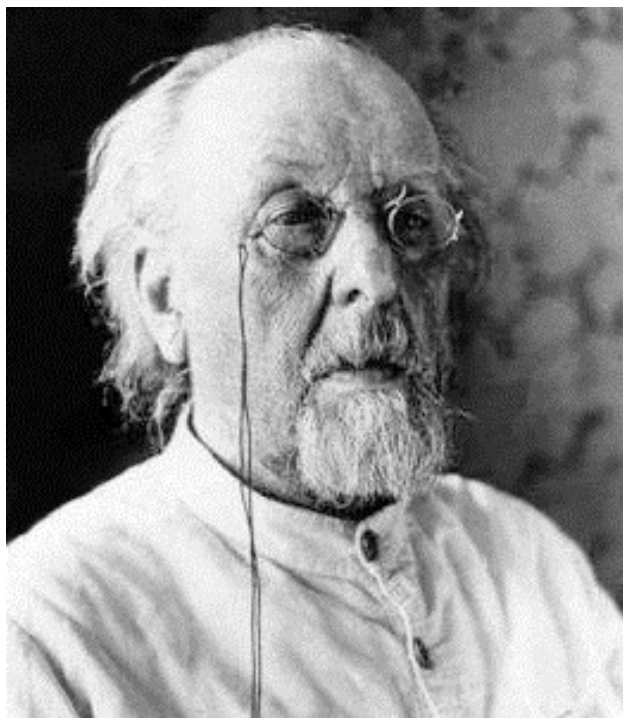
Ideje povezane z vesoljskim dvigalom so še orbitalni obroči, pnevmatični vesoljski stolp, vesoljska fontana, izstrelitvena zanka, nebesna kljuka, vesoljski povodec, vesoljska gred, itn.

Spacegun—vesoljski pnevmatični top

KONSTANTIN EDUARDOVIČ CIOLKOVSKI

Pripravil Andrej Ivanuš

Konstantin Eduardovič Ciolkovski (1857-1935, rusko: Константин Эдуардович Циолковский; poljsko: Konstanty Ciołkowski) je bil rojen v vasi Iževskoje (danes Rjazanska oblast, distrikt Spaski) materi Mariji Jumaševi in očetu Edvardu Ciołkowskemu, ki je bil poljskega porekla. Mati je bila izobraženka, oče je bil gozdar, učitelj in nižji vladni uradnik. Pri desetih letih starosti je prebolel škrlatinko in ob tem skoraj oglušel. Ko je imel 13 let, je njegova mati umrla. Zaradi težav s sluhom je prenehal obiskovati šolo in se je pričel sam izobraževati. Veliko je bral in se kmalu navdušil nad matematiko in fiziko. Že kot najstnik je pričel razmišljati o vesoljskih potovanjih.

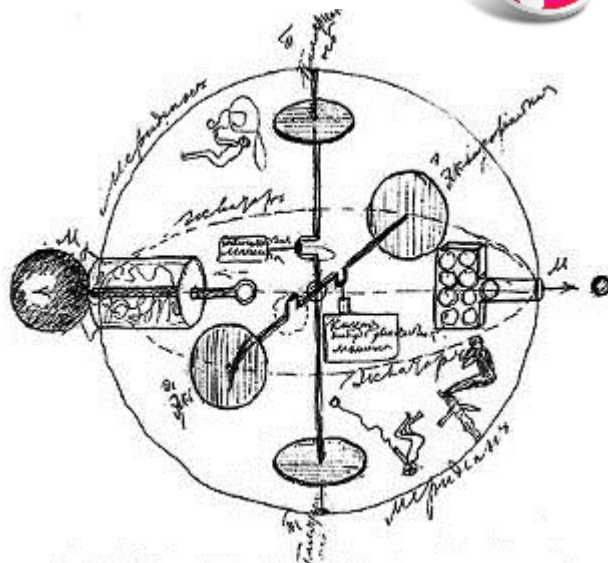
Skupaj z Američanom Robertom Hutchingsom Goddardom (1881-1945), Nemcem Hermannom Juliusom Oberthom (1894-1989) in Slovencem Hermanom Potočnikom Noordungom (1892-1929) je eden od začetnikov sodobne raketne znanosti in astronavtike. Njegovo delo je navdušilo ruska znanstvenika Sergeja Pavloviča Korovljeva (1907-1966) in Valentina Petroviča Gluška (1908-1989), ki sta začetnika ruskega, ter Nemca Wernerja von Brauna (1912-

1977), ki je osrednja osebnost ameriškega vesoljskega programa.

Ciolkovski je skoraj vse svoje življenje preživel na obrobju mesta Kaluga, ki leži kakšnih 200 km jugoza-hodno od Moskve. Bil je samotar in za svoje somešča-ne čudak in posebnost. Poskusil je tudi študirati v Mos-kvi, vendar so bile težave s sluhom prevelike. Zato je tri leta ves svoj čas preživel v knjižnici, kjer je redno prijateljeval s knjižničarjem Nikolajem Fjodorovom (1828-1903), ki je bil prav tako »vesoljski« navduše-nec. Ob tem je prebiral Julesa Verna in se navduševal nad njegovimi knjigami iz katerih je črpal nove ideje. Ob koncu tega obdobja je bil prepričan, da je usoda človeške rase kolonizacija vesolja. To bo pripeljalo do izpopolnitve človeške vrste, do njene nesmrtnosti in brezskrbne eksistence.

Oče je zahteval, da zaključijo katerokoli šolo. Tako je naredil izpite za učitelja in se zaposlil na šoli v meste-cu Borovsk v bližini Moskve. Oženil se je z Varvaro Sokolovayo in se preselil v mesto Kaluga. Ampak prvi desetletji 20. stoletja sta bili zanj katastrofalni. Leta 1902 je njegov sin Ignaty naredil samomor. V popla-vah leta 1908 so bili uničeni vsi njegovi dotedanji zapiski. Leta 1911 so njegovo hči Lybovo zaprli zaradi revolucionarnih aktivnosti.

Vendar je prebrazil vse težave. Napisal je preko 400 del, ki niso na splošno znana. Od tega je objavil 90 del, ki so povezane s potovanjem po vesolju. V njih je prikazal načine izdelave raket, pogonskih sklopov, večstopenjskih vesoljskih plovil in vesoljskih postaj. Natančno je opisal, kako izvesti zračno zaporo za pre-hod iz vesoljskega plovila v vesolje, izdelal zaprte bio-loške sisteme za proizvodnjo hrane in kisika v vesolj-skih kolonijah. Po odprtju svetovne razstave v Parizu leta 1895 in navdušenju nad Eifflovim stolpom, je bil prvi človek, ki je prišel na idejo o vesoljskem dvigalu. Dejansko je razmišljal o tem, da bi zgradili velikanski stolp, ki bi segal do geosinhronne orbite 36.000 km visoko.

Ciolkovskijeva prva skica sistemov vesoljskega plovila

Njegovo najpomembnejše delo je izšlo leta 1903 z naslovom Raziskovanje vesoljskega prostora s pomo-čjo reaktivnih plovil (rusko: Исследование мировых пространств реактивными приборами). Tukaj je izračunal, da je mogoče vzdrževati nizko orbito okrog zemlje pri hitrosti 8 km/s in da je to mogoče doseči s pomočjo večstopenjske rakete, ki jo poganjata tekoči vodik in kisik. V naslednji knjigi pa je že uspel izraču-nati ubežne hitrosti z Zemlje, iz osončja, itn., torej, hitrost, ki je potrebna, da raketa ubeži iz primeža gra-vitacije. Vse je opravil teoretično in ni nikoli zgradil nobenega modela. Vendar njegovi izsledki v celoti ustrezajo realnemu svetu.

Njegova dela so bila na zahodu dolgo časa prezrta, saj je podprl boljševiško revolucijo in novo sovjetsko oblast. Leta 1918 so ga sprejeli v Socialistično Akade-mijo znanstvenikov. Ruski znanstveniki so obilno uporabljali njegova dela in tako zelo uspešno tekmo-vali z ZDA pri osvajanju vesolja. Šele po drugi svetov-ni vojni so o njem pričeli brati na zahodu.

O Življenju, Vesolju in sploh Vsem www.andros.si/vesolje/

- podroben opis Sonca in planetov Osončja,
- nastanek in mehanika galaksij,
- rojstvo, življenje in smrt zvezd,
- bigbang, struktura vesolja in njegov konec,
- o možnostih življenja na različnih planetih,
- potovanja na Mars, izza meja Osončja in še dlje,
- pojmovnik, pojasnilo manj znanih pojmov, formule.

SEZNAM ORBIT

Pripravil Andrej Ivanuša

V kolikor pišete znanstveno fantastiko, je potrebno poznati tudi strokovno latovščino. Tako jo je mogoče brez zadrege uporabiti v vašem romanu. Razvrstitve orbit so naslednje:

PO SREDIŠČU ORBITE

- **GALAKTIČNO-CENTRIČNA:** Orbita s središčem v središču galaksije. To je na primer orbita po kateri kroži naše Osončje okrog središča Mlečne ceste.
- **HELIOCENTRIČNA:** Orbita okrog Sonca. Po tej vrsti orbit krožijo vsi planeti okrog našega Sonca.
- **GEOCENTRIČNA:** Orbita okrog Zemlje. Po tovrstni orbiti kroži naš Mesec in tudi vsi sateliti.
- **SELENOCENTRIČNA** ali **LUNARNA:** Orbita okrog naše lune.
- **HERMOCENTRIČNA** – okrog Merkurja.
- **APHRODIOCENTRIČNA** – okrog Venere.
- **AREOCENTRIČNA** – okrog Marsa.
- **JOVICENTRIČNA** – okrog Jupitra.
- **KRONO (SATURNO)CENTRIČNA** – okrog Saturna.
- **URANOCENTRIČNA** – okrog Urana.
- **NEPTUNOCENTRIČNA** – okrog Neptuna.

PO ODDALJENOSTI OD ZEMLJE

- **LEO** – Low Earth Orbit, nizka orbita okrog Zemlje do 2000 km.
- **MEO** – Medium Earth Orbit, srednje orbite od 2000 km do 35.786 km (GEO). Najpopularnejša med njimi je »intermedijska cirkularna orbita« na višini od 20.200 km do 20.650 km, ki omogoča orbitalno periodo (eno obkroženje Zemlje) dolgo 12 ur.
- **GSO** ali **GEO** – geosinhrona ali geostacionarna orbita je na višini 35.786 km. Na tej točki sta gravitacijski privlek zemlje in centrifugalna sila v ravnotežju. Predmet na tej višini sinhrono kroži okrog Zemlje in je zato za opazovalca z Zemlje videti nepremičen na isti točki na nebu. To absolutno velja za vse predmete, ki krožijo nad ekvatorjem. Ti namreč potrebujejo za obkroženje en t.i. sideralni dan.
- **HEO** – High Earth Orbit, visoke zemeljske orbite so vse nad 35.786 km.

PO NAKLONU ORBITE (INKLINACIJA)

- **Ekvatorialna** ali **neinklinirana** orbita – predmet kroži v ravni zemeljskega ekvatorja, naklon orbite ali inklinacija je 0 stopinj.
- **Inklinirana** orbita – vse orbite nad ali pod ekvatorjem. Vrednost take orbite ni enaka 0 (nič) stopinj.

- **Polarna orbita** – v tem primeru telo kroži okrog Zemlje preko obeh zemljinih polov, inklinacija je 90 stopinj.
- **SSO** – Polar Sun-synchronous, polarna sončno-sinhronična orbita je skoraj polarna orbita, ki omogoča prehod plovila preko ekvatorja vedno opoldne. Takšna orbita je najboljša za satelite, ki snemajo površje Zemlje. Na ta način ostanejo predmeti na zemljini površini vedno enako osvetljeni in njihove sence so vedno enake.
- **Ekliptična orbita** je ekvatorialna orbita, ki upošteva še ekliptiko. Ekliptika je navidezna črta na nebu po kateri potuje Sonce na svojem letnem obhodu.
- **Skoraj ekvatorialna orbita** je orbita, ki je blizu ekvatorialne orbite. Uporabna je predvsem za plovila, ki potujejo le en krog okrog Zemlje.

PO EKSCENTRIČNOSTI

- Obstajata dve vrsti orbit, prva je zaprta ali periodična, druga je odprta ali ubežna. Krožne in eliptične orbite so zaprte, parabolične in hiperbolične pa so odprte. Radialne orbite so lahko ali zaprte ali odprte.
- **Krožna orbita** ima ekscentričnost enako 0, predmet, ki potuje po takšni orbiti, opisuje krog po vesolju.
 - **Eliptična orbita** ima ekscentričnost med 0 in 1 in predmet opisuje elipso.
 - **Geostacionarna** ali **geosinhrona** transferna orbita je eliptična orbita, kjer je njen perigej (najbližja točka pri zemlji) na višini LEO in apogej (najvišja točka od Zemlje) na višini GEO.
 - **Hohmannova orbita** (trajektorija) je parabolična orbita po kateri potuje vesoljsko plovilo iz ene krožne na drugo krožno orbito s pomočjo le dveh impulsov raketnega motorja.
 - **Koeliptična orbita** je dejansko relativna referenca med dvema ploviloma, ki krožita po eliptičnih orbitah v isti ravnini. Večinoma se uporablja pri približevanju dveh plovil, ki se bosta združili.
 - **Parabolična orbita** ima ekscentričnost enako 1 in plovilo na njej doseže takšno hitrost, da lahko ubeži zemljini gravitaciji (ubežna hitrost) in se odtisne v globlje vesolje. Spremeni se v hiperbolično trajektorijo, če hitrost plovila povečamo nad ubežno hitrost.
 - **Ubežna orbita** je parabolična orbita na kateri ima plovilo hitrost večjo od ubežne hitrosti in se giblje stran od planeta.
 - **Privlačna orbita** je parabolična orbita na kateri ima plovilo nižjo hitrost od ubežne ga planet s pomočjo gravitacije vleče k sebi.

- Hiperbolična orbita ima ekscentričnost nad 1, hitrost na njej je nad ubežno hitrostjo in plovilo bi se vedno gibalo naprej, razen, če ga ne ujame drugo telo.
- Radialna orbita je tista, kjer je ekscentričnost enaka 1, radialni (kotni) moment enak 0. Plovili se v tem primeru oddaljujejo drugo od drugega v ravni črti.
- Radialna eliptična orbita nastane, če imata plovili nižjo hitrost od ubežne. Kljub temu, da je ekscentričnost enaka 1 to ni parabolična orbita.
- Radialna parabolična orbita je odprta parabola in hitrost je nad ubežno hitrostjo.
- Radialna hiperbolična orbita je odprta hiperbola in hitrost je nad ubežno hitrostjo.

PO SINHRONIZACIJI

Sinhrona orbita je tista po kateri kroži telo v smeri kroženja planeta. V praksi sta najbolj uporabni geosinhrona in polsinhrona orbita. V prvem primeru telo obkroži zemljo vsakih 24 ur (1:1), v drugem pa na 12 ur (1:2).

GSO – geosinhrona orbita, telo kroži v ravni ekvatorja, čas obkroženja je en sideralni dan ali 23 ur, 56 minut in 4,91 sekunde. Svojih romanih jo je populariziral Arthur C. Clarke in ji zato pravijo še Clarkova orbita.

GEO – geostacionarna orbita. Vse geostacionarne orbite so tudi geosinhronne, vendar geosinhronne orbite niso nujno tudi geostacionarne orbite.

Tundra orbita – sinhrona, zelo ekscentrična orbita z inklinacijo 63,4 stopinj, čas obkroženja je sideralni dan. To orbita omogoča, da je satelit dolgo časa nad istim področjem na zelo nizki višini in je s tem zelo primerna za vohunske satelite.

Polsinhrona orbita je geosinhrona orbita z orbitalno periodo polovice sideralnega dneva in predmet kroži v smeri kroženja Zemlje. Višina kroženja telesa je 20.200 km nad površjem zemlje.

Molnija orbita je polsinhrona tundra orbita. Tukaj je telo dolgo časa nad dvema področjema planeta.

Supersinhrona/subsinhrona orbita je orbita nad ali pod GEO orbito.

Pokopališčna/smetiščna orbita je orbita nekaj kilometrov višje nad GEO orbito. To je orbita na katero parkirajo neuporabne, iztrošene satelite.

Aerosinhrona orbita je sinhrona orbita nad Marsom. Telo potuje v smeri rotacije Marsa in za eno obkroženje potrebuje en marsovski dan, ki traja 24,6229 ur.

Aerostacionarna orbita, kratko ASO, je krožna sinhrona orbita nad Marsom v višini 17.000 km nad površino tega planeta. Opazovalcu na površju Marsa se zdi, da je predmet vedno na istem mestu na nebu. To je podobno Zemljini GEO.

GALAKTIČNE ORBITE

Škatlaste (box) orbite so orbite triosne eliptične galaksije, kjer kroži telo znotraj prostora škatlaste oblike.

Piramidalna (pyramid) orbita je orbita v bližini črne luknje v triosni galaksiji. To je dejansko Keplero-va elipsa, ki niha med dvema ortogonalnima smere- ma. Ekscentričnost elipse je pogojena s štirimi oglišči piramide in tako lahko zvezda kroži zelo blizu črne luknje in ne pade vanjo.

Cevasta (tube) orbita nastane pri kroženju zvezde okrog masivne črne luknje v nesimetrični galaksiji.

POSEBNE ORBITE

Lunarna orbita je orbita po kateri kroži naš mesec, je eliptična inklinirana orbita na srednji razdalji 384.403 kilometre od Zemlje.

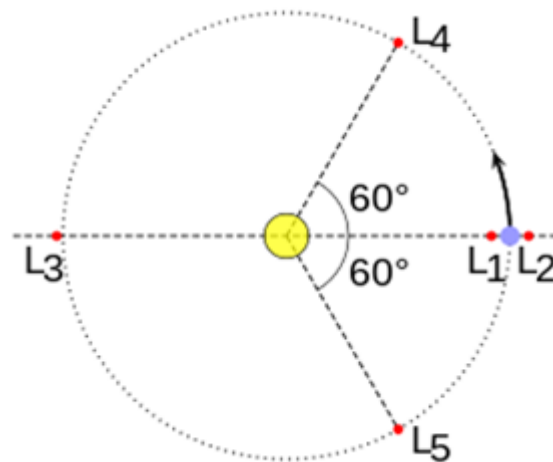
Podkvasta orbita – Opazovalcu na planetu se zdi da objekt kroži okrog planeta, v resnici pa ko-orbitira. Torej, dva planeta krožita istočasno drug odkoli drugega, takšno orbito imata asteroida 3752 Cruithne in 2002 AA29.

Ekso-orbito ustvari plovilo, ki se približuje planetu in na njegovo smer vpliva še atmosferski (zračni) upor.

Progradna orbita je tista, kjer je inklinacija manjša od 90 stopinj in telo orbitira v smeri rotacije planeta.

Retrogradna orbita je tista, kjer je inklinacija večja od 90 stopinj, torej telo orbitira v nasprotno smer od rotacije planeta.

Halo in Lissajousove orbite so orbite okrog Lagran-gejevih točk. Te so prikazane na diagramu.

Plovilo okrog teh točk porabi majhne količine gori-va za uravnavanje položaja. Zelo uporabni sta Zemlji najbližji točki. L1 uporabljajo sateliti za snemanje Sonca. V L2 imajo plovila vedno za hrbtom tako Sonce kot Zemljo, ki je naravni ščit pred sevanji in tako lažje snemajo globoko vesolje. Ostale tri točke za nastavi-tev satelitov niso primerne.

PROPAD CESARSTVA VITEZI & ČAROVNIKI

Bojan Ekselenski

Dogajanje je postavljeno 2300 let pred dogodki uspešnice Vitezi in Čarovniki: Votlina skrivnosti.

Pripoved spremlja tragične dogodke po dvornem udaru majordoma trona Abrama Holgarja. Prestolonaslednik Svetovnega cesarstva Timeus IV Simidala in Geor Simidal, njegov stric, pobegneta v spremstvu sedmih elešjev (posebej predane dvorne straže). Geor jih vodi v mestni sektor Tamraih, sektor tihotapcev, zvodnikov in trgovcev prepovedanega. Gre za najmanj ugleden sektor super prestolnice Wendenburg. Pot jih vodi skozi nekaj drugih zanimivih sektorjev ...

Malce smešen Geor se izkaže za izjemno pretkanega moža in zaradi njegovih daljnosežnih priprav je dvorni udar izvisel. Istočasno propade tudi zadnja ofenziva cesarske vojske na poljanah pred prestolnico. Nepregledne armade Vesoljnega carstva dobijo v past zadnje ostanke cesarske vojske in svet se pogrezne v jekleno temo Vesoljnega carstva. Basilea Vesoljni car s podporo mešik Marise in Elise postane vladar sveta. Skoraj ...

Legendarno Begunstvo sovpada s Padcem.

10. HOLGARJEV GLAVOBOL

Abram Holgar med veličastnima portalnima stebroma poželjivo pogleduje proti središču sveta – Tronu. Dvorana sameva od smrti zadnjega vladarja sveta pred dvema letoma. Pravzaprav tudi prej ni bila posebej obljudena, saj je Timeus III zadnja leta svojega tragičnega življenja preživel zunaj Dvora.

Abramova senca Nimor si pomane roke:

»Gospodar, kmalu boste sedli na ta prestol. Kmalu.«

»Kako je z lovom na svetokrvna? Kdaj bom jaz postal svetokrvni?«

Nimor pogoltne slino in ličnice še bolj uplahnejo, oči povečajo:

»Sektor Tamraih smo popolnoma blokirali. Upor smo skoraj zatrli. Česar nismo pokončali, je pobegnilo! Ko bo vsega konec, boste lahko požgali še ostanek sektorja in pridobili dragocena zemljišča.«

Abram mračno sikne:

»Ne zanimajo me zazidalne parcele, temveč zadnja naslednika dinastije. Predolgo že traja,« se obrne in se po hodniku napoti do terase. Nimor nekaj časa okleva, zatem mu sledi. Na ramo mu pristane kurirski sokol:

»Gospodar, mogoče je prišla dobra novica,« in iz majhnega tulca vzame droben papirusni zvitek. Obraz mu potemni od razočaranja:

»Timeus in Geor sta se ločila. Geor je popolnoma sam razbil eno od patrolj v kanalizaciji.«

Abram vzklikne:

»Geor? Kako je lahko okoren debeluh premagal skupino lemikov?«

Nimor obližne ustnice in previdno odvrne:

»Geor je polvilinec. Pol njegove krvi je vilinske in vilini imajo od Ela podarjen dar za magijo. Uporaba magije ni odvisna od telesne teže ali sposobnosti vihtenja orožja. Ravno zato, gospodar, sem zbral šadase, saj so odporni proti običajni vilinski magiji.«

S terase opazujeta množico dimnih vlečk gorečega Tamraiha. Abram tiho zavzdihne:

»Nastop nove dinastije in novega zlatega eona bo zaznamoval moj glavobol. Zakaj nismo naredili, kot smo navajeni? Vsi trije Simidali bi bili mrtvi in jaz bi bil vladar sveta. Ne bi se smeli zaplesti z navideznim Haridovim prevzemom oblasti.«

Nimor previdno prikima:

»Podcenjevali smo Georja. Zdaj plačujemo ceno.«

Abram zlovoljno zarenči:

»Ti si ga podcenjeval. Če se nam izmuzneta, boš ti plačal končno ceno, a v primeru,« se omehča in skoraj zapoje, »hitrega uspeha bom silno velikodušen.«

Nimor oprezno premeri inigehe in zapusti gospodarja Dvora. Nihče od njiju še ne ve za ogromne prodirajoče horde.

Tik pred petim obzidjem, poleg ilovnate obale, se majhna skupinica izmuzne iz kanalizacije.

V priobalnem grmovju se najprej nadihajo svežega zraka. Po dnevu in pol dihanja fekalij ga še kako potrebujejo. Pritajeno opazujejo ladje rečne flote. Olih jezno sikne:

»Po reki ne moremo.«

Šelani kislo odvrne:

»To sem pričakoval. Čeprav gre za nekaj deset metrov, bodo takoj pozorni na ljubitelje kopanja,« in dvigne

oči proti visokemu zidu, ločnico med Tamraihom in Eriadom, »Odločiti se moramo, kako naprej. Poznam precej slabo znan prehod, a vedno obstaja tveganje, da naletimo na šadase.«

Geor se sreča s praznimi očmi skupine revežev na begu. Vsaj po oblačilih so pripadali dnu tudi tamraiške družbe. Debelušen mož dvigne baklo in zakliče:

»Kdo si?«

Geor poskuša spregovoriti v lokalnem narečju:

»Samo ubežnik pred klavci.«

»Ima ta ubežnik ime?«

Geor si hitro izmisli eno od tipičnih tamraiških imen:

»Aniah sem gospod.«

»Aniah, mi želimo čim dlje od težav. Če imate kakšno orožje, se nam lahko pridružite.«

Geor izvleče meč, z njim nerodno pomaha in pričakuje, če dvigne obrvi. Mož prikima:

»Nisi sicer rešeg, a vseeno dobrodošel.«

Geor pospravi meč in hvaležno odvrne:

»Hvala.«

Pomeša se med možmi in ženami. Hitro utone v anonimnosti. Malce si pomaga še z urokom ...

Zvoki neredov in uličnih bojov so povsod. Obleganja še ni konec. Gosti stebri dima se pnejo kvišku, množice beguncev se valijo iz enega v drugi konec umirajočega sektorja.

Šelani, Timeus in Olih vse to opazujejo izza ruševin in tehtajo svoje možnosti. Olih prekine tišino:

»Kje je ta prehod?«

Šelani stisne ustnice in tiho odvrne:

»Moramo čez to reko ljudi. Višje se na zid naslanja namerno zanikrna in opuščena hiša. Preko kleti je povezana z drugo stranjo. Tam smo tihotapili ljudi. Samo priporočimo se Elu, da ni zastražena.«

Olih se zareži:

»Prošnja nam ne bo pomagala. Kako se bomo prebili čez to čistino,« in pokaže na skupino lemikov v spremstvu šadasa, »saj se tistim gotovo ne bomo izmuznili. Volčina sta gotovo kje v bližini.«

Šelani trpko doda:

»In oba volčina nas bosta zavohala. Gotovo sta seznanjena z aromo njegove svetosti,« in s pogledom premeri Timeusa, »Čakajo nas. Množice pustijo, ker jih lahko. Volčina bosta takoj skočila, če bosta zavohala kaj znane-ga. Dokler veter piha proti nam, smo sorazmerno varni.«

»Zakaj smo potem šli ven? Do tja bi se lahko prebili po kanalizaciji.«

»Vsi pritoki v glavni kanal v bližini sektorskih mej onemogočajo gibanje. Tako so narejeni zaradi morebitnih orčjih ubežnikov. Kamor ne more močan ork, ne more niti človek.«

Orkinja zamomlja:

»Ila voh volčin. Več živčen volčin.«

Šelani pihne:

»Zagotovo je do njih prišel vonj iz kanalov, kjer smo bežali. Zaprošite Ela, naj se veter ne obrne. Tukaj ne smemo ostati. Tam bomo preživeli noč,« in pokaže do neurejenega grmovja. Olih presenečeno vpraša:

»In tam smo varnejši?«

Šelani odvrne:

»Tam je ruševina, pod njo je vhod v kanalizacijo. Za vsak slučaj, če nam podkurijo megšelemske vlačuge!«

Olih kislo ponovi:

»Za vsak slučaj.«

Ila zakliče:

»Nebo!«

Vsi se uzrejo v nebo.

V veliko dvorano priteče prestrašen inigh. Gospodar Abram dvigne oči:

»Kaj je?«

Prestrašen mož zajecjla:

»Na nebu ... Na ...«

Abram skoči na noge in besno zarenči:

»Kaj je na nebu? Si devica v bordelu ali inigh v službi bodočega vladarja sveta?«

Inigh požre slino:

»Na nebu sem videl jato tzevogov. Letela je proti zahodu. Če zmagujemo, kaj počnejo tzevogi?«

Abram prebledi, odloži papirusni zvitek in odhiti na teraso. Široko odpre oči in negibno zre v velikanske zmajske pojave na nebu. Na hitro oceni, da jih je vsaj sto petdeset. Če se vojske mahiba Apofisa lomijo, kaj počne ta jata nad prestolnico? Zakaj? Tzevogi se nikoli ne oddaljijo od svojih hord.

Odgovora ne najde. Samo nemo opazuje. Kje je Nimor? Zdaj ga potrebujem.

Tudi do Nimorja pride novica o preletu jate tzevogov. Hitro namigne svojim služabnikom. Natanko so vedeli, kaj morajo storiti. Sam zase zašepeta:

»Čas je, da zapustim dvor bodočega vladarja sveta.«

Vsekakor ni hotel več čakati.

Na vratih se pojavijo inighi. Njihov jamit glasno ukaže:

»Gospodar je ukazal, da se mu pridružite.«

Nimor pogoltne slino. Jamit inighov opazi, kako služabniki pakirajo:

»Ste se kam namenili?«

Znova pogoltne slino:

»Mogoče se bo treba taktično umakniti.«

Jamit strogo doda:

»Ali pa pobegniti, ko se bo vojna sreča začasno obrnila,« in namigne inighom. Izvlečejo meče in previdno vstopijo. Nimor se nasmehne:

»Fantje, saj ne veste, s kom imate opraviti.«

Služabniki se v hipu prelevijo v spretno bojovnike. Inighi šele tedaj opazijo šadaške tetovaže. Nimorju se ustnice ukrivijo v nasmeh:

»Ja! Tako je. Moji služabniki so,« in se glasno zareži, »šadasi. Saj menda niste mislili, da se bom žrtvoval za tujo kri!«

V nekaj trenutkih je bilo vsega konec. Desetino inigehov z jamitom zvlečejo v majhen kabinet.

»Gremo,« ukaže in skupina se hitro pomika po hodniku. Na srečo mu je Abram popolnoma zaupal. Vse spodnje ravni je prepustil Nimorjevim šadasom. Napaka! Nimor se je s šadasi hitro in spretno prebil iz palače. Zavetišče najdejo v nekdanji postojanki elešejev pri vhodu v dvigalu. Še vedno ni nihče počistil sledove krvavega boja elešejev s šadasi. Nimor sede na klop. V glavi se mu vrtinči množica misli. Konec je prišel prej, kot je pričakoval. Malce bo moral improvizirati. Iz toka misli ga potegne globok glas:

»Se ne bojite gospodarjevega besa?«

Nimor se nasmehne:

»Araid, koliko časa si v moji službi?«

Šadas odvrne:

»Tri leta.«

Nimor zadovoljno odvrne:

»In v teh letih si zaslužil več, kot v prejšnjem desetletju.«

Šadas nemo prikima. Nimor se kiso nasmehne:

»Sem se kdaj zmotil?«

Šadas odkima. Nimor vedro nadaljuje:

»Tako je. Nikoli se nisem zmotil. Tudi zdaj se ne motim. Cesarstvo Abrama Holgarja bo izginilo, preden si bo na razgreto glavo poveznil krono vladarja sveta. Pravzaprav je že mrtev, samo tega mu še niso sporočili. Čas je, da zamenjamo strani. So sokoli vzleteli?«

Šadas namigne še drugim.

Nimor se zlekne in pod glavo postavi komorniški plašč:

»Zdaj moramo samo počakati.«

Družčina se pomika po kanalu. Noč so preživeli na ozki polici, spali so na izmene. Zjutraj nadaljujejo pot proti glavnemu kanalu. Geor razmišlja o Šelaniju, Olihu in predvsem Timeusu. Mladenič je edino upanje prihodnosti. So že zapustili kanalizacijo? Obstanejo v bližini majhne mreže. Geor prisluhne s svojim polvilinskim sluhom:

»Slišite?«

»Kaj naj bi slišali?« vpraša debelušen mož.

»Tišina. Še ponoči, preden sem malce zadremal, je bilo polno hrupa pregonov in pokolov.«

Mož se spogleda z Georjem:

»Res imate oster sluh. Prav imate. Hrup se je poleg,« in se obrne proti suhljatemu mladeniču:

»Irdis, pokukaj ven. Samo previdno. Brez junaštva.«

Mladenič prikima in steče po kanalu navzdol. Mož reče:

»Nižje je izhod z lestvijo.«

Geor prikima:

»Mojster Yalli, mogoče je čas, da še vi poveste svoje ime. Saj vas tu tako kličejo.«

Mož prebledi:

»Kdo ste?« zamahne z roko in globoko vzdihne, »Lahko bi vedel. Osamljen blodeč begunec. Sploh ni

videti tako bedno kot večina tega nesrečnega sektorja.«

Geor se zareži:

»Od svojega, reciva mu naključnega srečanja, lahko oba izvlečeva obilne koristi. Ampak najprej moramo iz mesta. Prva postojanka je dvor Eriadskega malahida. Moj nečak bo tja prišel po drugi poti v spremstvu še enega častitljivega moža Tamraiha. Prihajajoči časi so odlična priložnost za podjetne poslovneže,« in nagrbanči čelo, »a še vedno mi niste povedali svojega imena.«

Mož mračno odvrne:

»Precej predrzni ste za nekoga na begu pred vsemi šadasi tega sveta,« in pihne, »Naj vam bo. Ari Ninsirski.«

Geor od presenečenja dvigne obrvi:

»Brat Enija Ninsirskega?«

Ari trpko prikima:

»Jaz sem izginuli starejši brat izdajalca. Eni živi v prepričanju, da nisem preživel. Bratomorec in očetomorec vlada, ker je zamenjal strani. Na srečo sem tukaj in živ.«

Geor se zareži:

»Zabavna prigoda. Modrokrvni malahid tihotapev.«

Ari grozeče dvigne glas:

»Ne vem, kaj je tu zabavnega.«

Geor se znova zareži:

»Vse! Pomislite! Skupaj se izvlečemo iz tega in ohranili boste svojo rodbino.«

Ari jezno pihne:

»Res ste predrzni.«

Geor izvleče meč, ki zasije z lučjo magije:

»Stvar je zabavno preprosta! Vi imate ključke Amariha in tudi Eriada, a jaz imam ključke do prostosti. Kako se boste odločili?«

Mož se spogleda s svojim spremstvom:

»Kako ste me sploh našli v tem smrdljivem blodnjaku? Ti ljudje so edini, ki poznajo Yallija in tudi Arija Nisirskega. Moja moč je v skrivanju.«

»Vse je v pozornosti. Torej? Sva zmenjena? Bova sklenila posel življenja, saj gre za življenje?«

Mož nekaj trenutkov okleva, previdno pristopi in ponudi roko:

»Dogovorjena.«

Geor sprejme ponujeno roko in pospravi meč:

»Vihtenje meča ni moja vrlina, a to pomanjkanje nadoknadim z magičnimi priboljški.«

Medtem se vrne mladenič in oba moža premerja z živahnimi očmi:

»Sem kaj zamudil?«

»Sin, to je njegova božanska visokost Geor Simidal.«

Fant refleksno skloni glavo. Geor prekine izkazovanje spoštovanja:

»Dokler nismo na varnem, smo anonimni begunci brez medsebojnih izlivov spoštovanja. Irdis,« zapiči bister pogled v presenečenega fanta, »s tvojim očetom sva sklenila zanimiv posel.«

ONOSTRANSTVO TIŠINE

Bojan Ekselenski

Poezija iz nastajajoče pesniške zbirke

Onostranstvo tišine

SPOZNAJ SE IN UVIDEL BOŠ VSE MODROSTI VESOLJA!
Bodi pozoren in prepoznaj!
S prepoznavanjem pride modrost!
Modrost prinese dar brezpogojne ljubezni!
Skozi brezpogojno ljubeznijo si zvezda!
Zvezda si neskončna v brezmejnosti.

Skozi nebeške strune

Zaljubljen sem v vode,
ki se odprejo nad puščavskimi sipinami,
Ljubeče objemam toplino ognja sredi ledene teme,
Modrost gre mimo mene,
Saj vem, kam moram,
Dobro vem, kje sončna ladja pade v morje Zahodno,
Tam na Vzhodu čutim ljubeči vrt.
Ona je ta sinja praznina neskončne poti,
Njeno telo je pot v vse poti razodetja,
Ob njej sem vedel, zakaj sem na poti,
Ona je stkala mrežo strun nebeških,
Grem in vem, da pridem,
Cilj je povsod na moji poti.

Neskončnost

Prihaja iz neskončnosti,
Ljubeča je na senčni strani,
Nevidna je na osončeni strani,
Njena pesem odzvanja tam,
Njena tišina vlada tu,
Ljubimec večnosti,
Pokaži svojo pot,
Pokaži svojo resnico,
Nikoli ne boš prišel,
Kajti nje ni tam,
Čeprav si na cilju,
Nisi spoznal začetka,
Nje ne vidiš,
Ona je povsod,
Ti si nikjer.

Junaki srda božjega

Glejte jih na pragu vrta,
Oglejte te vojščake silne,
V eni roki ščit, v drugi strela srda božjega,
Prihaja konec časov,
Vstajenje zveri iz globočin je blizu,
Junaki zbrani na peklenski dan,
Zaman hitite v pogube ponor,
Zaman borite se za božjo čast.
Ste spoznali svoje duše?
Ste spoznali svoje srce?
Pognale so vas tuje misli,
Pognal vas je tuj zanos.
Vojščaki s strelami in ščiti.
Junaki pred zidom zbrani,
Kralj silni stopi pred njih obličje,
Zakliče poziv časti in zvestobe,
Zakliče zvestobi do vladarja in dežele,
Oj junaki zbrani,
Čaka nas boj krvavi,
Silna ujma bo zgrabila naše duše,
Strašna volja nas stiska!
Oj junaki zbrani,
Skupaj še poslednjič izvlecimo meče,
Še poslednjič naj zaplapolajo zastave svobode,
Če smrt bo kosila,
Pokosi naj naše duše,
Ne naše svobode!

Dva v raju

Onadva sta božja stvaritev,
Položena sta na rajski otok,
Vse sta imela,
Obsijana od božje luči,
Obdana z božjimi stvaritvami,
A onadva nista Luč,
In zaželela sta si stebra devic Moči in Pravice,
Draga zaljubljenca, zakaj hočeta stebre Pekla?
Zakaj iščeta moč jemanja?
Zakaj sta zavrnila moč darovanja?

KOPIRNICA

Frank Roger, Belgija

(Originalni naslov: COPY CAT, iz angleščine prevedel Bojan Ekselenski)

Tečem.

Tečem skozi zamegljeno okolje, skoraj se spotikam čez svoja stopala in padam na tla, ampak uspe mi obdržati ravnotežje in samo tečem, čeprav z negotovimi koraki.

Svet okoli mene postopoma prevzema prepoznavno obliko, kot bi rahel vetrič raztapljal meglice. Tečem skozi z zasilnim sistemom slabo osvetljen hodnik. Vzamem si kratek predah, poskušam se nekajkrat mežikajoče osredotočiti na megličastih obrisih okrog mene. V umu se pojavljajo nejasne misli, kot bi jih preveč raztopile notranje meglice. Kdo sem jaz? Kje sem? Kaj počnem tukaj? Ni odgovorov.

Moja senzorična zaznava postaja vse ostrejša in moj um je vse čistejši. Zdi se mi, kot da so vse te funkcije popolnoma nove. Zdaj se prvič vklapljajo in nekaj časa bo trajalo, da se ogrejejo in potem vse gladko steče. Zatemnjeni spomini se mešanje v ozadju mojih mislih, ampak v tem trenutku mi še ne dajejo vseh odgovorov na moja vprašanja.

Čeprav nimam pojma, kje sem in kaj bi bilo zame najbolje, je očitno, da je nesmiselno ostati tukaj, v tem praznem hodniku. Nadaljujem svoj tek, se naključno obrnem, spustim po stopnicah, najdem se v drugem slabo osvetljenem hodniku in nadaljujem svoj tek. Slej ko prej moram najti izhod.

Poskusim nekaj vrat, mimo katerih teče, a vsa so zaklenjena. Zdi se mi, da sem v tej stavbi sam. Ta je očitno zapuščena, zaprta, neomejena do vsakogar. Torej, kako sem končal tukaj? Skušam kričati, a uspe mi hripav vrisk, kot bi moje glasilke še vedno bile tovarniško zaprte, nepripravljena za uporabo. To me niti ne skrbi preveč, saj me tako nihče ne more slišati.

Ker sem utrujen se odločim za še kratek odmor. Zmotijo me vprašanja. Kdo sem jaz? Kaj je ta hiša labirint, kako sem lahko znašel tukaj, v tem očitno opuščnem kraju? Zakaj tečem, odkar sem prišel k zavesti? Kako se lahko nekdo zbudi iz nezvesti, medtem ko teče za nekaj? Nič od tega nima smisla in nejasni spomini v mislih se ne izkristalizirajo v dejstva ali uporabne informacije.

Mogoče bi preprosto moral teči, dokler ne pridem ven. Torej, to je tisto, kar sem naredil. Ne štejem koridorjev, skozi katere sem vihraje stekel, ne štejem števil stopnic, po katerih sem se spustil ali števila zaprtih vrat, mimo katerih sem tek. V trenutku, ko mi v meni napihnjena strah in negotovost sporočata, da ne bom nikoli našel poti ven, sem videl sij luči na koncu hodnika.

Zakričim, in tokrat moj glas že bolje deluje. Izstrelim se kot puščica proti izhodnim vratom, kot da je prehod v raj, jih odrinem, se pojavim zunaj in obstanem kot mrtev. Čakajo me trije oboroženi stražarji v zelenih uniformah, zagotovo so slišali moj krik in vame usmerijo svoje puške. Eden izmed njih reče:

»V redu, še eden!«

Medtem, ko sem še vedno poskušal vprijati vse te nove občutke (hladen zunanji zrak, pršenje, mračni oblačni pokrov neba, mokra cesta, ob njej sive stavbe, trije vojaki in vozila, parkirana lučaj stran), me je eden od uniformiranih fantov vklenil in nič kaj svečano porinil ob oklepno vozilo.

Nisem se trudil z odporom, saj se zavedam, da nimam možnosti proti trem oboroženim vojakom. Poskusil sem vprašati, kakšen nesmisel je vse to, ampak sem momljal nekaj nerazumljivega. Ti trije me sploh ne poslušajo. Odprejo zadnja vrata tovarnjaka, me potisnejo notri in mi sledijo. Postavim se nazaj na noge in se soočim z nekom neprijaznega videza v oklepljeni zeleni uniformi, očitno tem trem fantom nadrejenega.

»Še enega imamo poročnik,« reče eden izmed njih. Poročnik prikima in pokaže na nekaj, kar je videti kot pilotski sedež.

»Zvežite ga,« ukaže svojim ljudem, »in se ga znebite!« Potem obrne pogled k meni, »Žal mi je, kolega! Nesmiselno je ponavljati vajo, do tega sem bolan in utrujen, vendar mora biti delo opravljeno. Na podlagi izvršnih odredb bo vaše telo reciklirano. Prosim, brez vprašanj, ker ne morem pomagati.« Obrne pogled stran od mene, in namigne ljudem, naj nadaljujejo.

»Počakajte! Povejte mi, za kaj gre,« rečem, vesel, da imam v tem kritičnem končno normalen glas.

Poročnik strese z glavo, na moje presenečenje eden od vojakov pravi:

»Povej mu, poročnik! Človek si ne more pomagati. Zasluži si pojasnilo.« Pričakujem izbruh besa in ogorčenja tej zavrnitvi ukaza od nadrejenega, vendar poročnik na moje začudenje vzdihne in reče:

»No, v redu. Povedal vam bom nešteto krat ponovljeno zgodbo.«

Že nešteto krat? Ne razumem kam me vozijo, vendar nimam časa vprašati, saj je poročnik že začel svojo zgodbo. Svoj pogled je fiksiral na nekaj na svojih nogah v prizadevanju, da bi se izognili mojim očem.

»V stavbi, iz katere prihajaš, se je izvajal vojaški poskus, kot vidiš, Copy-Cat raziskovalni projekt. Poskus se je izjalovil, nihče ne ve, kaj je šlo narobe, kraj je

bil evakuiran in je zdaj strogo varovan. Varujemo ga ljudje, kot smo mi, dokler znanstveniki ne bodo našli odgovorov na vsa vprašanja in rešitve za neprijeten stranski učinek, ki te je pripeljal sem.«

Poročnik vzdihne, si obližne ustnice in nadaljuje. Njegov glas je obrobjen z utrujenostjo in naveličanostjo. Slišati je, kot da to zgodbo pripoveduje tako dolgo, kot se spomni, je zgodba, ki jo sedaj pozna na pamet, ampak bi jo najraje povsem pozabil.

»Eksperiment z neke vrste snovi za razmnoževanje je šel po zlu in od takrat kar naprej zbiramo to prekleto surovo stvar in vračamo v rezervoar. Ta stvar podvaja približno desetkrat na dan fanta, ki je bil iz nekega nerazložljivega razloga ujet v duplikatorju v času nezgode. Ta človek, omočen in šokiran, vedno steče. Medtem, ko počasi prihaja k sebi z na novo repliciranimi čuti, končno plane ven. Mi naj bi ga potem ujeli, usmrtili, saj je dejansko le kup podvojenih snovi in ga vrnili nazaj v rezervoar. Tako naj bi se izognili nečemu grozljivemu, kar pa ne smem povedati. Saj se spomnite, to je zaupni vojaški poskus!«

Poročnik pogleda vame, njegov obraz se spremeni v brezizrazno masko in za trenutek nastopi srhljiva tišina.

»Jaz sem ta fant. Je tako?« zašepetam in poročnik samo prikima.

»Kako dolgo se že to dogaja?« sem vprašal.

Poročnik odkima:

»Želel sem, da me ne boš spomnil,« pravi, »Lahko pa vam zagotovim, da sem videl na stotine vas, vse identične in prepričan sem, da jih bo po tebi še veliko več.«

»Torej me boste ubili?«

»To ni ubijanje,« poročnik protestira, »Vi niste resnična oseba. Ste kopijo v neskončni seriji podvojenih različic originala, ki je preminul. Glede tega so bili zelo formalni. Subjekt se ne dvigne zaradi koga od nas, vse ekipe delajo v izmenah po uro. Saj veste, ker se vedno znova vračate. No, bojim se, da je to vse, kar vam lahko povem.«

»Kdo sem?« vztrajam, »Kaj je moja vloga v poskusu? Ali sem res umrl, ali je moj prvotni jaz še vedno živ in ujet nekje na tej napravi? Bo ta nesmisel trajal večno?« Ampak poročnik zdaj odločno odkima in trije vojaki me posadijo na stol.

»To bo hitro in neboleče,« je pomirjujoče dejal eden od njih. Ni dvoma, da je to že velikokrat rekel.

Trije vojaki in poročnik si izmenjajo poglede in kasneje njegov pogled spusti nazaj name in molči.

»Fantje, mislim, da je konec z mano,« rečem.

»Ja, za vas morda,« poročnik mrko odgovarja, »Toda ne za nas. Ne verjamem, da smo videli zadnjega od vas. Zbogom, prijatelj. Kmalu se znova vidimo.«

Potem eden izmed vojakov obrne stikalo in svet potemni.

ČRVINA VERNIH

Bojan Ekselenski

Znanstveniki Kalifata so dosegli pomemben napredek. Veliki Alah jih je navdihnil, kako fizično priti v Njegovo bližino. Zdaj bodo pokazali nevernikom! Sončili se bodo v neprekosljivem sijaju Alahove navzočnosti. Pokazali bodo bogu vse svoje kreposti, veličino dežel Kalifata in nedoumljivo moč edine prave vere v edinega pravega boga.

Evrolandija se je zbudila s čudovito novico. Kongregacija za stik z bogom je udejanjila čudovit izum. Božji izum. Biti blizu boga ni več fikcija. Iznašli so vrli znanstveniki, bog varuj njihove duše, tehnologijo za doseg bližine večnega nebeškega očeta. Končno bo sin človekov lahko nagovoril boga očeta, se rokoval s sinom božjim in se pogrel s plameni svetega duha. Dokazali bodo, kdo ima edino resnično vero v edinega resničnega boga.

Veselje odmeva tam med najvišjimi gorami sveta. Lame, honorarno še atomski fiziki, so našli pot do Budinih stopal. Pravih stopal. Za nirvano ne bo treba začeti ob vznožju neskončno visoke gore, temveč jih bo iznajdba pripeljala tik pod vrh, od koder bo do cilja samo še nekaj lahkotnih korakov. Iznašli so gondolo do božjih stopal. Dalajlama je zdaj prepričan, da je budizem edina prava pot do edinega pravega boga.

Sredi puščave je Kalifat postavil skrivnostno zgradbo, čudežno stvaritev resnično vernih. Američane je premagala radovednost. A glej ga zlomka! Vsi sateliti so posneli en sam nič. Tudi takšna in drugačna letala so ostala praznih diskov. Niti grožnja z bombardiranjem se ni obnesla.

Strog ameriški gospodar skliče svoje pse:

»Kalifat je postal resna teroristična grožnja! Kako si drzne skrivati svoje skrivnosti?«

Kalif seveda ne posluša pridige gospodarja sveta. Glavo ziba v ritmu napevov, ki jih predvaja njegov telefon Bagdad X1. Odkar so Američani rekli Ne za Jabolka, so se v Kalifatu čisto dobro znašli. Kjer je volja, je tudi pot. No kalif je ta pregovor malce moderniziral – kjer je denar, tam je zagotovo pot na cilj.

Rim, center Evrolandije, objame mistična meglica. Kongregacija je postavila svoj čudovito veličasten Stroj. A skrivnost je treba varovati. S Torinskim prtom so prekrili svoj skrivni božji čudež. Noben satelit, nobeno letalo ne zmore s svojimi umetnimi očmi predrati do nedoumljive skrivnosti Stroja.

Ameriški gospodar znova besneče kriči:

»Evropa je postala grožnja naši nacionalni varnosti! Mednarodna skupnost tega ne bo tolerirala!«

Sveti oče opazuje Stroj, prekrit s Prtom. Veselo kramlja s svojim Sanctum S5. Imel je o čem kramljati.

Na planoti poleg Lashe nastaja kupola čudnega sijaja. Takoj privlači satelite in ostale umetne oči. A kupola noče izdati svoje skrivnosti. Prekriva jo Dalajlamov plašč. Gondola nirvane noče in noče razkriti skrivnost svojega mističnega ustroja.

Ameriški gospodar je resnično jezen. Nihče mu ne zna pojasniti, zakaj je kupola poleg Lashe neodkrita skrivnost.

»Mislili smo, da so Tibetanci naši prijatelji. Kitajci so že vedeli, zakaj so jih okupirali! Namesto prijateljstva nam ponujajo teroristično grožnjo.«

Državni sekretar pihne skozi zobe:

»Tibetanci so se spoprijateljili s Kitajci. Mednarodna skupnost se bo zganila. To vam zagotavljam.«

Kalif vstopi v napravo. Izgine.

Sveti oče stopi skozi mavrična vrata Stroja. Izgine.

Dalajlama pogumno zakoraka pod kupolo. Izgine.

Ameriški gospodar se odloči.

Vsi sledijo Kalifu. Izginejo.

Vsi sledijo Svetemu očetu. Izginejo.

Vsi sledijo Dalajlami. Izginejo.

Izplujejo letalonosilke, polne letal.

Izplujejo podmornice, polne konic pogube.

Zabrnijo zverski zvoki tankov.

Kalif sreča Svetega očeta. Dalajlama sreča Kalifa. Vsi srečajo vse. Nepopisna gneča vlada v majhnem prostoru. Kalif je presenečen:

»Sveti oče, kaj ti tukaj, na koncu črvine do Alaha?«

Sveti oče odvrne:

»Tudi jaz imam isto vprašanje. Kaj počneš na koncu črvine do boga očeta, sina in svetega duha?«

Vmeša se Dalajlama:

»Kako sta se vidva znašla pred Budinimi stopali? Kaj počneta v dvorani nirvane?«

Tedaj ugotovijo, da je okoli njih polno čudnih bitij. Kalif se čudi:

»So to božje stvaritve?«

Sveti oče se pogladi po bradi:

»Kakšen je to dvor Očeta, poln bitij, ki jih ni v Svetem pismu?«

Dalajlama ne skriva začudenja:

»V naših spisih piše vse o ustvarjenju sveta, a nikjer ne omenjajo teh kreacij.«

Lopute se odprejo. Izletijo ognjene puščice pogube.

Letala vzletijo in kot besneči roji jeznih sršenov zatemnijo nebo nad mesti duhov Kalifata. Silhuete nevidnih bombnikov preletijo tihi zastor Himalaje. Tanki zaropotajo po praznih cestah Evrope.

Iz črvin prihajajo pred vrata božanska vedno novi in novi prišleki vseh barv kože, perja, udov in pisane-ga števila oči.

Kalif, Sveti oče in Dalajlama prepoznavajo ljudi svojih dežel. Vsi so prišli. Tudi prostitutka iz Bruslja, goljuf iz Firenc, droben tatič iz Bagdada ali tihotapec iz Lashe.

Atomske gobe se dvignejo v nebo. Orkani pogube odnesejo, kar so nekoč ljudje zgradili. Ameriški gospodar s svojimi slednimi psi zre v ekrane. Najprej dramatične podobe uničenja, zatem velike zaslone zapolni sneženje praznine. Veselo zaploska:

»Uničili smo teroriste. Mednarodna skupnost nam bo hvaležna.«

Eden od mrkih generalov zvedavo vpraša:

»Katera mednarodna skupnost?«

Sveti oče se spogleda s Kalifom in Dalajlamo:

»Zakaj smo se mučili vsak s svojo napravo? Če bi jo gradili skupaj, bi že davno prej prišli pred božje obličje.«

Kalif in Dalajlama soglasno odvrneta:

»Če se ne bi lotili izgradnje, ne bi nikoli vedeli.«

<>

BEG V NEZNANO PODOBE IZ PRIHODNOSTI

Vid Pečjak

Teleburgi so čakali, da jih pridejo iz agencije iskat. Sedeli so na kavču v sprejemnici, le Mark je brskal po računalniku in iskal nove informacije. Nenadoma je poskočil in glasno prebral:

»Mednarodni Odbor za polet na planet Hermes objavlja spisek potnikov. Kot je bilo rečeno že prej, poletijo osebe, ki so financirale projekt, osebe, ki so visoki strokovnjaki, 20 odstotkov preostalih pa naj bi določil žreb. Žrebanje je bilo danes zaključeno. Iz našega kantona so bili izžrebani Adam Vigred, Margareta Schwartz, in Mark Teleburg.«

Družina je zavpila:

»Hura! To smo mi, Teleburgi!«

Mark je nadaljeval:

»Juh! To je sreča, še več, neizmerna sreča, ki je nikoli nisem pričakoval. Naše preživetje! Ko smo se prijavili, sem menil, da imamo samo odstotek verjetnosti, da nas bodo sprejeli.«

»Še manj!« je dejala Klara. »Med dvema milijonoma prijaviteljev!«

Mark je bral naprej:

»Mednarodni odbor za odhod na planet Hermes je sklenil, da z izžrebanci lahko potujejo njihove družine, namreč registrirani partner ali partnerica, mlajša od 55 let, in njihovi otroci v starosti od 1 do 20 let.«

Ana je veselo pripomnila:

»Torej gresta tudi Klara in Andi.«

Mark je nadaljeval:

»Potniki lahko vzamejo s seboj največ 20 kg prtljage brez nevarnih sredstev. Potreben pa je natančen zdravniški pregled. Odbor ima pravico, da v zadnjem trenutku iz opravičenih razlogov zamenja posamezne potnike.«

»Kaj pa so nevarna sredstva?« je vprašal dedek Oto.

»Nuklearno orožje«

»Beži, beži!« ga je zavrnila Ana. »Kdo pa bi jemal nuklearna eksploziv na tako dolgo pot? Že od upora mladih v 21. stoletju teroristov ni več.«

»In če se ponovijo? Glede na to, da bo večina prebivalstva ostala na propadajoči Zemlji, lahko pride do nevarnih nemirov. Mi smo izjemniki.«

»Ne bodo se ponovili. Brez tajkunov bo svet lepši in prijetnejši. Očistil se bo najhujše nesnage, nenasitnih pijavk, ki nam pijejo kri in ovirajo nadaljnji razvoj planeta.«

»Spet filozofiraš?« je vprašala Ana. »Žreb je izbral nas in to naj nam zadostuje. Žal mi je, Oto, da ne moreš z nami. Radi bi te imeli pri sebi.«

»Žal nam je vsem,« je pristavil Mark.

Oto pa se ni dal. Vprašal je:

»Kdo pa pravi, da želim z vami? Ne žalujte. Jaz sem vesel, da ostanem tukaj. Spremenili bomo socialne odnose in očistili okolje. Brez današnjih politikov in tajkunov bo šlo. Ustvarili bomo boljši, lepši, pravičnejši svet in tudi varnejši svet.«

Pozvonilo je. Odprli so vrata in vstopil je Andi.

Ana ga je vprašala:

»Andi, ali že veš?«

»Vem, vem!« je odgovoril Andi. Imamo neverjetno srečo. Žreb je izbral našo družino.

»Ali ni to čudovito?« je rekla Klara. »Namesto da se zadušimo tukaj, potujemo na čisti planet Hermes! Oči, poglej na internet, kaj piše o njem.«

Mark je bral:

»Nedavno odkriti planet Hermes nahajamo v osončju Proxima Centauri, ki je oddaljen 4,5 svetlobnih let od Zemlje. Po velikosti je malo manjši od Zemlje. Na njem je zemeljska raziskovalna postaja, ki zbira podatke o planetu. Tukaj je nekaj bolj podrobnih podatkov: Oddaljenost od matične zvezde 120 milijonov km, obhodna doba 400 zemeljskih dni, naklon 1.800 stopinj, premer na ekvatorju 9.504 km, površina 2.400.100 km², masa 11.400.100 kg, težnost 0,70 g. Temperatura na površini: min. -20 stopinj, max. 30 stopinj C, tlak 1,5 kPa, sestava zraka: 70% CO₂ 25% kisika, vodne pare ...«

»Pustite te številke,« ga je prekinil Andi, »ki jih beremo že več kot leto dni. Pomembno je nekaj drugega. Kdo odpotuje in zakaj. Odgovor je na dlani: odpotujejo tajkuni, ljudje, ki imajo veliko pod palcem in veliko socialno moč. Poleg njih visoki strokovnjaki, ker bogataši ne morejo brez njih preživeti na novem svetu.«

»20% je navadnih državljanov, ki jih je izbral žreb.«

»Pa veš zakaj?« je zajedljivo vprašal Andi. »Ker se bojijo nemirov, bojijo se, da bi jim preprečili odhod z Zemlje. Zato so odvrgli nekaj drobtin z mize. Pesek v oči. Zdaj ne more nihče reči, da je polet rezerviran samo zanje in da so načrtovalci spregledali navadne državljane. Poleg tega bodo na Hermesu potrebovali tudi delovno silo, ki naj bi pomagala zgraditi nov dom. Tam ne bo bagerjev in buldožerjev, ki nam tukaj nadomeščajo fizične delavce.«

»Naj gredo!« ga je podprl Oto. »Žal bodo med njimi tudi nedolžne in nič krive žrtve, takšne kot družina Teleburg.«

»Misliš, da bomo čistili kanale?« se je prestrašila Klara.

»Tudi stranišča,« je dodal Oto. »Misliš, da bodo tajkuni sami čistili svoje sranje?«

»Odletelo bo vsega skupaj 80 ljudi, v naslednjih poletih pa še nekaj sto. Zagotovo manj kot tisoč. Vsaj v tem stoletju. To pa je premalo. Brez izbiranja ne gre.«

Andi je omalovažujoče zamahnil z roko.

»Potem bi bilo bolje, da ne odleti nobeden,« je rekel. »Poleg tega bodo odšli ravno tisti, ki so povzročili sedanjo katastrofo, odšli bodo na varno krivci, medtem ko bodo njihove žrtve ostale tukaj. Vprašujem se: ali je to pravično?«

»Komu pa je mar pravičnost? Odit bi morali vsi škodljivci, strokovnjaki pa ostati, da pomagajo obnoviti svet,« je menil Oto.

»Krivi so naši predniki!«

»Gotovo,« je dejal Andi. »Prekleti predniki! A krivi niso samo tisti, ki kradejo, temveč vsi, ki imajo od tega korist. Ali lahko rečete, da ste povsem nedolžni? Ali niste nikoli kupili plastičnih predmetov, nikoli kurili fosilnih goriv, nikoli smetili po cestah, travnikih in gozdovih, prižigali po nepotrebnem luči in trošili karbonsko elektriko, nikoli ...? Pa kaj bi govoril! A nekaj vem: ne bo minilo niti sto let, ko bo novi planet postal prav tako onesnažen, kot je zdaj Zemlja. Kar se Janezek nauči, to počne vse življenje. Kam pa bodo odšli naši potomci potem? Na nov planet? Koliko pa je gostoljubnih planetov v naši galaksiji? Deset, sto ali tisoč?«

»Kaj se pritožuješ?« ga je zavrnil Mark »Ali ne boš tudi ti odšel na Hermesa?«

»Vidim, da me ne razumete. Saj ne gre zame. Prisegamo na pravičnost. Ne vidite, da prisegamo na nekaj, česar ne obstaja, česar ni ne na tem, ne na onem svetu. Grem pogledat v hladilnik, da pojem že zadnji zemeljski sendvič in popijem še zadnji kozarec zemeljskega soka.« Odšel je v kuhinjo in zaprl vrata za seboj.

»Andi je jezen, ker ne odpotuje tudi njegova Alina,« je rekla Klara. »Jaz ga razumem. Preveč je zaljubljen.«

»Zaljubljenost ni greh!« je dejal Oto. »Vsi smo nekoč osvajali dekleta in se poljubovali z njimi. Tudi ostareli Oto. Alina pa naj bo zadovoljna, da ostane. Svet bo postal lepši in sprejemljivejši kot je sedanjí.«

»Bomo napisali prošnjo, da vaju vzamemo s seboj, a slutim, da nam ne bodo ustregli. Pravila so zelo stroga. Zakaj pa nimata otroka? Skupaj sta že več kot štiri leta, a nič.«

»Zame ne prosjačite,« je rekel Oto. »Vesel sem, da ostanem. Ne bom prosil usmiljenja.«

»Pred štirimi leti nismo vedeli, da bo mogoče zbežati v veselje. Mislili smo, da ne bo tako hudo in da se bomo navadili na nove razmere. Razen tega sta bila zares še premlada. Kdo pa ima otroka pred 30. letom?« Razširila je roke in pogledala po družini.

»Prekleti predniki!« je že tretjič vzdihnil Mark. »Saj so vedeli, da bodo imeli potomce? Zdaj pa potomci plačujejo njihove grehe? Zdi se neverjetno.«

»Neverjetno, a resnično,« je dejala Klara. »Zadnjikrat sem prebirala stare dokumente in odkrila, da so nekateri ljudje vendarle protestirali proti nezadržnemu uničevanju planeta.«

»Žal zaman,« menil Mark. »Ena lastovka ne prinese poletja. Mar Andi misli, da odhajamo z veseljem? Stokrat rajši bi ostal tukaj v ugodnih življenjskih razmerah. Ne pa v negotovih in nevzdržnih, prav peklen-skih, kot se nam kažejo zdaj. Pripravimo se rajši na odhod. Napišimo spisak tega, kar bomo vzeli s seboj. 20 kilogramov na osebo ni veliko. Poslovimo se od sorodnikov in prijateljev. S Hermesa se nihče ne bo vrnil na današnji svet. Odhajamo za vedno, nazaj ne pridemo. Pisma pa bodo potovala v obe smeri 9 let! 300.000 kilometrov v sekundi. Saj to je grozno.«

»Jim verjameš?« je bila negotova Klara.

»Obljubljajo, da bodo vzeli s seboj tudi pomembne aparate in živali,« se je oglasila Ana.

»Pojdi no nekam!« jo je zavrnil Oto. »Nemara tudi straniščne školjke in pincete za puljenje obrvi?«

»Seveda,« je pritrdil Mark. »Kako pa misliš, da bomo živeli na onem svetu?«

Oto je ironično pripomnil:

»Naj odnesejo komarje in vse škodljivce. Pa muhe, ščurke, podgane in miši.«

Klara ni soglašala:

»Ne ravno živali, pač pa tkiva za kloniranje. Poznate zgodbo o Noetovi barki? Bog je hotel poplaviti svet, pravičniku Noetu in njegovi družini pa je naročil, naj si naredijo barko in rešijo sebe ter druga živa bitja na planetu. Ta barka bi morala biti neverjetno velika. Danes živali klonirajo in tkiva ne vzamejo veliko prostora. Verjetno pa ne bodo klonirali komarjev in drugih strupenih živali.«

»Kaj pa, če ima Hermes lastne strupene živali. In mi bomo neke vrste Neotova barka. Samo da na ladji ne bo pravičnikov.«

»Ali ne verjameš, da živijo na svetu tudi pravični ljudje?«

»Verjamem,« je rekla Ana. »Če vprašaš ljudi, so vsi pravičniki. V resnici pa smo takšni samo bele vrane.«

»Ne vem. Kadar prosijo bolnice organe, se prijavlja na tisoče zastojkarjev. Tudi anonimni darovalci niso redki.«

»Ti bodo ostali. Z njimi bomo zgradili nov svet, lepši od Hermesa,« se je oglasil Oto.

Klara pa mu ni ostala dolžna:

»Dedek, ti si nepopravljiv cinik. Prosim te, ne vzemi nam vere in upanja. To je vse, kar nas drži pri življenju.«

Ana pa je menila:

»Naš Andi je bela vrana. Žal mi je zanj. Vem, da bo pogrešal Alino. Upam, da ne bo naredil kakšne neumnosti. Vedno je ravnal zelo nepremišljeno. Spomnim se, kako se je kot otrok stepel z mnogo večjim fantom, ki te je nadlegoval.«

»Kaj pa naj bi storil?« je vprašala Klara.

»Prekleti predniki!« je zarobantil Oto. »Nič niso mislili na nas. Vendar se sprašujem ali pa mi mislimo na potomce? Ni nam mar zanje. Saj sploh ne vemo, kam pluje naša ladja, ki ji pravimo življenje.«

Prekinil ga je zvonec. Vstopil je poštar. Brez maske in zato ga je Ana najprej vprašala:

»Kje pa imaš masko?«

»Dovolj jo imam. Zdaj hodim brez. Knaussov Korel jo je vedno imel na obrazu. a je pred nekaj dnevi umrl zaradi embolije pljuč.«

»Ti mi smo jo siti, a jo vendarle nosimo.«

»Ko imaš nečesa dosti, se ne bojiš več. Kar je preveč, je preveč. Tukaj je sporočilo komisije. Čestitam! Redki imajo tako srečo.«

Ana je brž odprla kuverto in vzela ven sveženj obrazcev.

»To so pa hitri! Vsak izžrebanec mora izpolniti obrazce, da dobi dovoljenje za odhod.« Bere: »Starost, izobrazba, stan, število otrok, velikost in teža ... Kaj pa jih brigata moja velikost in teža?«

»Da izračunajo celotno težo posadke. Teža v plovilu je omejena.«

»Nazadnje bodo hoteli vedeti še številko mojih čevljev. Kakšna birokracija!«

»Poslušajte!« je vzkliknila Klara.

Zunaj so se slišali pritajeni kriki. Čez nekaj časa je počil strel.

»Protesti!« je zavpil Andi. Planil je skozi vrata hiše in Klara mu je sledila.

»Današnja mladina skače čez vodo tam, kjer je most,« je rekel Oto.

»Ni mostu,« je menil Ana.

Andi in Klara sta se pridružila množici, ki je koračkala po cesti. Slišali so se kriki:

»Lopovi! Barabe! Ne boste nam ušli. Hočemo zraven!«

Zazvonilo je in vstopil je sosed Mark. S hitro potezo si je strgal masko z obraza.

1. dejanje

Mark: Aha, se je že začelo. Upam, da ne bodo preprečili odhoda!

Maks (pozvoni in vstopi): Pozdravljeni.

Mark: Kaj bo dobrega, sosed Maks? Dolgo se že nismo videli.

Maks: Sem slišal, da ste izžrebani. Imate prekleto srečo!

Oto (dvigne glavo): Ali pa nesrečo.

Mark: Imamo srečo, ki ni prekleta.

Maks: Zares. Mi je nismo imeli. Prišel sem, se pogovorimo.

Mark: Zares? Povej, kaj te teži?

Maks: Smo v težkih razmerah. Helenca je bolna in komaj prenaša onesnaženi zrak. Vsak dan ima astmatični napad. Zdravnik ji napoveduje smrt. Midva z Ano sva na koncu potrpljenju. Pomagaj nama.

Mark: Kako?

Maks: Prodaj zadetek na žrebu. Otroka morava odpeljati iz tega peklenškega okolja. Sicer bo umrla.

Mark: Menim, da zadetka ni mogoče prodati. Kdor je izžreban, je pač izžreban.

Maks: Usmili se naše hčerke. Lepega dne nama bo umrla. Napeljali smo umetno klimo v njeno sobo, a se ne sme premakniti iz nje. Poleg tega popolna izolacija ni mogoča. Nima nobenih izglede, da živi normalno življenje.

Mark: Ne morem. Skrbim za lastno družino. Ali naj moja družina umre zaradi tvoje?

Maks: Tega nisem prosil. Tvoja družina je zdrava, moja pa ima hudega bolnika. Po novih podatkih se stanje na Zemlji izboljšuje. Količina CO2 se je zmanjšala, prav tako strupenih plinov. In kar je glavno: Ostali boste doma! Blagor doma, kdor ga ima.

Mark: Ne vem. Prepričan sem, da zamenjav ne sprejemajo.

Maks: Poznaš Vilija Petroviča? Njemu je uspelo zamenjati rezervacijo za svojega bolnega sorodnika.

Mark: Ali res?

DRUGOTNOST.SI

SVET NA DRUGI STRANI DOMIŠLJJE

www.drugotnost.si

Kar ni mogoče najti v tej številki, je zagotovo na naši spletni strani.

Tudi stare številke Jašubeg en Jered od prazgodovine (beri: od prve številke) do danes in to v PDF!

Mark (*se obrne h Klari.*) Daj, Klara, pokliči Vilija Petroviča.

Oto: Ne razumem, da se vsi tako pulite za vozno karto. Namesto da bi se posvetili propadajoči zemlji in jo skušali obnoviti, da bo taka, kot je bila.

Klara (*pritisne na daljinca*): Jaz nisem zato, da se premislimo. Hermes bo boljši od Zemlje, naj jo še tako obnavljamo. Bog je najprej sebi ustvaril brado.

Mark (*telefonira*): Tukaj Mark, saj se pozna. Pred dvema letoma sem ti pomagal odnesti nesnago in železnino na deponijo. Kaj želim? Slišim, da so ti dovolili prenesti izžrebani zadetek za tvojega sorodnika.

Vili: Poskusil sem, a mi žal mi ni uspelo. Ni šlo. Rekli so, da ne prenašajo dobitka na drugo osebo. Poleg tega nisem bil izžreban, temveč so me vzeli kot visokega strokovnjaka za elektroniko. To pa je nekaj drugega.

Mark: Žal mi je. Zdaj vsaj vem, da ne gre.

Maks: Saj te razumem. Vem, da bi pomagal, če bi mogel.

Si podata roko, Maks odide.

Kmalu zatem se znova zasliši zvonec na vratih. Skozi priprta vrata pomoli glavo Glista.

Glista: Čestitam! Bral sem na Book writingu. Imeli ste neverjetno srečo.

Mark: Kaj želiš, kolega Glista? Je kaj novega v službi? Sporoči tistim, ki še ne vedo, da odpotujem.

Ana: Na veke vekov. Vsako slovo je težko, najtežje pa takrat, ko veš, da se ne vrneš več.

Glista: O, vsi vedo. Rad bi te nekaj vprašal.

Mark: Na dan z besedo.

Glista: Koliko in komu ste plačali?

Mark: Nikomur. To je bil žreb.

Glista: Pojdi no! Le kdo bi verjel? Spomni se, kako sem te na plesu branil. Sam se ne bi obranil. Moja pest je močnejša!

Mark: Tako se je zgodilo in pri tem ostanem. Zdaj pa, prosim, da nas pustiš, ker moramo opraviti še veliko dela.

Glista vihravo odide.

A kmalu spet zazvoni. Vstopi profesor Mižek.

Mark: Pozdravljeni, spoštovani profesor Mižek! Kaj je novega?

Mižek: Na poti na univerzo sem se ustavil še pri vas. Kot veste, je bila Klara je bila moja najboljša učenka.

Klara: Res je, dva semestra. Kako, da se me spominjate?

Mižek: Kdo se ne bi spomnil tako odlične študentke? Saj si bila en semester celo moj demonstrator! Čestitam na zadetek na žrebu. Sedeli ste v drugi vrsti, tretji sedež z leve strani. Zdaj pa imate neverjetno srečo. Pravim srečo, ker po verjetnostnem izračunu

ne pridete niti v skupino $p < 0,05$, kaj šele $p < 0,01$.

Klara: Zares. Še zdaj poznam nazive silogizmov, s katerimi ste nas gnjavili pri logiki. Barbara, celarent, darii, ferio, baroco, bocardo...

Mižek: Dovolj je, dovolj! Saj vem, da jih še vedno znate. Tudi Aristotelove zakone. To je identiteta v vašem nezavednem.

Klara: ... ki je strukturirano kot jezik. Spominjam se vaših besed. Naj ponovim zakone?

Mižek: Nikakor! Nisem prišel na izpit, temveč da vam čestitam! Res vam privoščim beg iz ekološkega pekla. Želite slišati moje poslovilne besede?

Mark: Vsekakor!

Mižek: Žreb vas ne odvezuje humanitarnih dolžnosti. Upam, da ostanete odgovorni, kot ste bili doslej. Z makrobiotiko imate šanse, da preživite. Diletantizem pa bi pomenil dihotomijo in ponoven razpad družbe na razrede. Vse naj ostane transparentno, kar pa doslej ni bilo. Zato so izbruhnili nemiri. Vsak fetišizem je utelešenje laži. Tako, zdaj pa grem. Ne bom rekel na svidenje, pač pa srečno pot.

Odide.

Klara: Joj, kako malo ga razumem. Čudno, da se ni zrinil med odposlance.

Mark: Profesor Mižek je čudak! (*Čez kratek premor.*) Kmalu odpotujemo. Imamo mesec dni časa za pripravo. (*Se obrne h Klari.*) Kot vidim, ga privlačiš?

Klara: Le kaj bi s tako staro, osivelo in pohotno mrcino?

Zapleše, kasneje se ji pridruži Ana.

Ana: Potujemo v Jeruzalem, kdo gre z nam? Od tam naprej v Betlehem, ti greš z nam!

Pozvoni videofon. Klara ga odpre.

Klara: Prihaja moj zaročenec. Jakob.

Mark: Kaj mu boš rekla?

Klara: Da odhajamo.

Mark: Veš, da ga boš zelo prizadela?

Klara: Vem. Že dolgo trpi za depresijo in moj odhod ga bo dokončno zlomil. Pred dvema letoma je grozil s samomorom in so ga zdravili na psihiatrični kliniki. A kaj naj storim? Saj bi ga vzela s seboj, če bi se dalo. Vendar se njemu na čast ne bom odrekla svetlejši prihodnosti.

Kmalu zatem Jakob vstopi.

Jakob: Dober dan. Prišel sem se posloviti.

Mark: Nobeno slovo ni prijetno. Žal nam je zate.

Jakob: Rad bi govoril na samem s Klaro.

Prisotni odidejo skozi stranska vrata in Jakob ostane sam z njo. Stopi tik k njej.

Jakob: Klara, ali si kdaj pomislila, kako bo z menoj, ko te bom izgubil? Ko bom ostal sam s svojim srcem, ki te preveč ljubi? Ko bom izgubljen taval po mestu in klical: Klara, Klara ...? Ko bom sleherno noč sanjal o tebi in se zbudil v prazni postelji?

Klara: Sanje naj ostanejo sanje. Čim jih skušaš uresničiti, se pretrgajo in jih ne sanjaš več. Mislila sem nate in mi je hudo. A kaj naj storim?

Jakob (*jo objame*): Ostani z menoj!

Klara: Tukaj? Ne morem! Razmere se bodo hitro slabšale, jaz pa imam šele 18 let in bi rada še živela.

Jakob: Nisem dosti starejši od tebe. Tukaj bi živela skupaj. Praviijo, da ljubezen premaga vse ovire. Premagala bova zastrupljen zrak, vodo, neznosno vročino, pomanjkanje dobrin ... S teboj ne bom pogrešal niti elektrike, hrane, vode...

Klara: Ne, ne, ne morem! Kdor zavrne novo življenje, ga zavrne za vselej.

Jakob: Klara, pomisli, razmere se izboljšujejo. Zrak postaja čistejši, voda manj strupena, vse se bo še popravilo. Večina ljudstva ostane itak na Zemlji. Zakaj bi se izogibali usodi človeštva?

Klara: Prebivalci Zemlje bodo postali fosilni ljudje, živeli bodo brez vsega, kar potrebujejo za življenje.

Jakob: Ali mislite, da boste živeli na Hermesu v zlatih dvoranih?

Klara: Ne, vendar v upanju, da bomo zgradili boljši svet.

Jakob: Z novimi tajkuni?

Klara: S komurkoli, zato ne ostanem tukaj. Odpotujem s svojo družino med zvezde.

Jakob: Družino imava lahko tudi tukaj.

Klara: Z otroci, ki bodo hlastali za zrakom, ki jih bodo mučile ekološke bolezni, ki ne bodo dočakali zrelih let?

Jakob: Ampak to bo usoda vseh. Zakaj se ji izmiškaš?

Klara: In kaj potem? Če bodo trpeli drugi, ne bo moje trpljenje nič manjše. Ne, Jakob, saj te imam rada, ampak očitno premalo.

Jakob (*jo spusti*): Še enkrat te prosim, ostani z menoj.

Klara: Ne in ne! Si bova pisala.

Jakob: Pisma bodo potovala nekaj let. Razen tega naju ne bodo fizično združila. Tolažiš me s pravljicami.

Klara: Žal mi je.

Jakob: Še se bova videla, čutim! Z naslednjim transportom pridem za teboj.

Klara: Le kako? Za žreb potrebuješ neizmerno srečo, ki je ti nimaš, najboljši dokaz je to, da si izbral mene.

Jakob se obrne, si nadene obrazno masko in si jo spet sname.

Jakob: Prišel bom za teboj v eni od naslednjih odprav.

Jakob: Kako neki? Kupil bom karto. Bogdan mi je povedal, kako pridem do nje,

Klara: Siromak si želi vse tisto, česar nima. Kako boš pa prišel do denarja? Z delom še polža ne ujameš. Bili so na Zemlji časi, ko so govorili: delu čast in

oblast. Minuli so. Za vedno.

Jakob: Če ne bo šlo drugače, bom oropal bom banko.

Klara: Kot kavboji v starih časih, ali ne? Toda ti časi so minili, banko lahko oropaš le s finančnimi mahinacijami, ne pa z ukazom »roke gor!« Preveč gledaš stare filme. Poleg tega nimaš nobenega smisla za bančne mahinacije. Ostal si reven poštenjak in nimaš nobenih pogojev, da bi postal bogat tajkun, niti tajkunček! Obnašaš se kot otrok v nevarni situaciji.

Jakob: Potem pa se posloviva. Ostala boš v mojem srcu, nihče te ne bo zamenjal. Spominjaj se me.

Odide iz sobe.

Vrneta se oče in mati brez Ota.

Mark: Žal mi je. Bila bi prav dober par.

Klara: Nisem prepričana. Bil je malenkosten, blodnjav in bolno nevoščljiv. Bolehal je za depresijo in pred enim letom je obiskoval psihiatra. Takšen, ko je, ne bi bil primeren sprog niti na Zemlji, kaj šele na Hermesu.

Ana: Čas je za kosilo.

Prinese jedilni pribor in hrano.

Ana: Od zadnje lakote je hrana nadvse draga. Ni se pocenila, kot je obljubljala oblast. Na srečo si jo še lahko privoščimo.

Družina je kosilo. Ana odnese pribor skozi stranska vrata.

Klara: Morda je to naša zadnja riba. Na Hermesu jih niso odkrili.

Zazvoni telefon.

Klara: Tukaj družina Kozinski.

Iz telefona oz. zvočnika se zasliši sogovorec.

Dr. Melton: Tukaj psihiatrična klinika, pri telefonu dr. Meton.

Klara (*prestrašeno zakriči*): Kaj se je pripetilo Jakobu?

Dr. Melton: Poskus samomora. Zdaj je pri nas.

Klara: Bo preživel?

Dr. Melton: Vsekakor. Izprali smo mu želodec in ga uspavali. Pred tem pa je naročil, da od vas ne sprejema nobenih klicev, še manj pa obiskov. Pri nas moramo poslušati bolnikovo željo.

Klara: Ojoj! (*Zajoka.*) Vsega sem kriva jaz, ker nočem ostati tukaj in ga zapuščam. Gotovo veste, da smo bili izžrebani.

Dr. Melton: Vemo, nam je povedal. Ko se prebudi, ga bomo prosili, naj sprejme vaš obisk.

Klara: Hvala. Obveščali me boste tudi o njegovem stanju, ali in kako se izboljšuje.

Dr. Melton: Vsekakor.

Klara (*odloži komunikator*): Nazadnje bom še jaz kriva za njegovo bolezen, čeprav mu nisem ničesar obljubila. Vsakdo odgovarja zase in za svoje izbire.

2. dejanje

Pokrajinski prizor. Očitne so sledi ekološkega opustošenja (suho drevje, kupi nesnage in odpadkov, po odru se vali megla ali dim).

Andi in Alina si gresta nasproti brez maske.

Se objameta.

Andi: Že veš?

Alina: Vem. Slišala sem na televiziji. Zapustil me boš. Odšel boš daleč, daleč na drugi svet. Na spisku je bila tvoja družina. Imaš srečo, ki ti jo zavidam.

Andi: Ne bom odšel! Brez tebe ne grem nikamor!

Alina: Bodi pameten! Imaš edinstveno priložnost, da zbežiš iz tega pekla. Samo norec je ne bi izkoristil.

Andi: Torej sem norec. S teboj nimam pekla, temveč nebesa. Samo s teboj sem srečen. Kako že pravi tista opera? Kjer tebe ni, življenja ni...

Alina: Pretiravaš. Se opravičuješ?

Andi: Nikakor! Rekel sem, da ne grem in pika. Škoda, da ne moreva oditi oba.

Alina: Škoda. A kaj hočeva. Nisva se oba rodila pod srečno zvezdo. Bogovi so samo tebi naklonili milost.

Andi: Škoda zato, ker ne sprejemajo parov brez otroka.

Alina: Seveda, otroka. Meni je zelo žal. Takrat, ko je bil na poti, sva se odločila za »ne«.

Andi: Meni je tudi žal. Ko bi takrat vedel, da bomo lahko zapustili Zemljo!

Alina: Nisva vedela.

Mark: Ne gre samo zato, da bi zbežala. Lahko bi ga imela, dala sva mu celo ime. Srečko. Zdaj bi nama prinesel srečo. A sva zavrnila sva srečo. Bila sva mlada, polna upov in načrtov ... zelo mlada, lahkomišelna, oba sva še študirala ... hotela sva postati pravnik in zdravnica.

Alina: Se greš moralista? Nekoč sem brala, da grešniki pred smrtjo prižigajo svečke.

Andi: Nimava svečke. Sploh pa se ne kesam zato, da lahko pobegnem.

Alina: Zakaj pa? Veruješ v boga, ki dobro plačuje in slabo kaznuje?

Andi: Neee! Ampak – plačujemo in kaznujemo sami sebe.

Alina: Zakaj? Ali ni lažje živeti brez plačila in brez kazni?

Andi: Kakor vzameš. Gotovo pa je potovanje zelo negotovo. Kdo ve, ali bi ga Srečko preživel? Kaj sploh vemo o Hermesu? Da je planet, primeren za življenje. Tako pravijo znanstveniki z raziskovalne postaje Courierier. Pa je to res? Skoraj pet let je trajalo, da nas je doseglo kratko sporočilo. In zdaj gremo tja. V tem času se marsikaj spremeni.

Alina: Zakaj bi nam lagali? Takšni temeljni podatki se ne morejo spremeniti. Važno je, da je tam dovolj kisika in rastlinstvo.

Andi: Da začnemo novo življenje kot neandertalci?

Kdo ve, ali bo skupina sploh preživela? In da je v takih razmerah sploh mogoče preživeti?

Alina: Pred tristo leti se je skupina beguncev zatekla na neki osamel otrok v Pacifiku. Preživela je.

Čez oder gre skupina protestnikov z velikim transparentom, na katerem piše HOČEMO NA HERMES.

Andi: Hočejo tja, kamor nas pošilja žreb. Lovijo mačka v žaklju. Upajo na nemogoče. Kako naj vesoljsko plovilo sprejme milijone ljudi? Imeli smo pač srečo, to je vse.

Alina: Andi, zakaj vendar govoriš v množini? Zdi se mi, da še vedno oklevaš in upaš na odhod?

Andi: Nikakor. Ostanem s teboj. Morda pa bodo sprejeli našo prošnjo, da greš z nami? Smo jo že napisali. Slišal sem, da so jo nekomu izpolnili.

Alina (*se stisne k Andiju*): Stori tako, kot želi tvoje srce. Pogrešala te bom.

Andi: Ne, ne, kaj blebečeš neumnosti? Rekel sem, da ostajam s teboj. Kjer boš ti, tam bo moje srce.

Alina: Nisi priklenjen name. Nimaš obveznosti. Nič te ne silim. Če želiš oditi, potem pojdi! Poslušaj svoj priteni klic.

Andi: Rekel sem, da ne grem brez tebe. Nikamor brez tebe! Brez tebe bi odšla samo moja polovica. Kaj pa druga polovica?

Alina: Kaj pa druga polovica? Saj te razumem. Morda bi na tvojem mestu tudi sama oklevala. Morda bi odšla. Nisem nobena svetnica.

Andi: Ampak jaz ne oklevam, ker vem, kaj hočem. Hočem tebe. Kako bom živel brez pogovorov s teboj, brez tvojega nasmeha, brez najinega kramljanja, brez tega, kar imam najrajši?

Alina: Praviš bom namesto bi. Uporabljaš prihodnik.

Andi: Prekleti predniki! Oni so spekli pogačo, ki jo moramo zdaj pojesti. Oni so nam zakuhali ta pekel, to propadanje, to smrt! Oni so krivi!

Alina: Ne izgovarjaj se na prednike. Resda so povzročili sedanje stanje, vendar niso krivi, da si se odločil odpotovati.

Andi: Nič se nisem odločil! Andi Kozinski je mož beseda.

Protestniki se vrnejo in gredo v nasprotni smeri čez oder. Slišijo se kriki.

Alina: Se še spomniš, kako sva se spoznala?

Andi: Kako bi pozabil? Prvič sva se srečala, ko smo zbirali po gozdovih odpadke. Imela si jih veliko in sem ti jih nekaj odvzel. Vprašala si, kako mi je ime. Odgovoril sem s polnim imenom »Andrej«. Ti pa mi nisi povedala svojega in si hotela, da uganem. Poskusil sem z Ano, Marijo, Marjano, potem pa si mi rekla »Alina«.

Alina: Dobro se spomniš. Potem pa si me primerjal s ...

Andi: Spominčico. Hotel sem jo poiskati, a nisem nobene našel. Najbrž so že izumrle, tako kot mnoge

druge cvetice. Na naslednjem sestanku pa sem ti izpovedal ljubezen.

Alina: Rekel si: »večno ljubezen.«

Andi: Ne, tega nisem rekel. To sem dejal mnogo kasneje.

Alina: Zakaj bi se sramoval? Ljubezen je edino, kar je še lepega na tem opustošenem svetu.

Andi: Morda. Toda vsakdo rešuje najprej svojo kožo.

Alina: Svojo kožo? Tako torej! Rešil si boš svojo kožo in odplul v nepovrat, mene pa pustil tukaj z mojim prevelikim srcem. Zdaj vem, kdo si! Navaden sebičnež, ki se prekriva z lepimi besedami!

Andi: Alina, nikar!

Alina: Vem, ni prijetno, če ti kdo nastavi zrcalo! Si hudoben in sebičen! Žal mi je, da sem se družila s teboj! Ne bom se več. A spoznanja prihajajo prepozno.

Zajoka.

Andi: Kaj sem ti storil?

Alina: Dobro veš. Tudi za Srečka si kriv! Za vse si kriv! Ti si me nagovoril!

Andi se obrne in počasi odhaja z odra. Se obrne in si stečeta nasproti. Se objameta.

Andi: Alina, Alina, moja najdražja Alina! Prišel sem, da ti povem, kako sem se odločil. Ti pa me zmerjaš in obtožuješ, da te hočem zapustiti.

Alina (*v joku*): Oprosti. Tako sem razburjena, da ne vem, kaj govorim.

Z vseh strani prihajajo protestniki in se zbirajo na odru.

Alina: Kaj je to? Revolucija, sodni dan?

Alina in Andi se pridružita skupini protestnikov

Protestnik (*se obrne k Andiju*): Ali nisi ti iz družine, ki je bila izžrebana?

Andi: Sem.

Protestnik: Potem si pa nor!

Andi: Morda sem nor. Toda rajši sem nor kot izdajalec.

Protestnik: Izdajalci so tisti, ki odhajajo, norci pa mi, ki ostajamo.

Na večji kamen ali kaj podobnega se povzpne govornik.

1. govornik: Tovariši! Zbrali smo se, da povemo, kaj si mislimo o teh odhodih na nekakšen planet Hermes. Že od 19. stoletja naprej Evropa protestira proti diskriminacijam in neenakostim, ki vladajo na tem svetu. Nekaj časa je zares kazalo bolje, a zdaj smo se vrnili na prejšnjo pot.

Protestniki: Prekleti predniki!

Govornik: Da, prekleti predniki. In kaj je vzrok? Na eni strani čedalje bolj zastrupljeno okolje, na drugi pa odkritje planeta Hermes, na katerem je bojda mogoče živeti in dihati s polnimi pljuči. Enakosti je konec. Tajkuni so si prigrabili pravico do odhoda, s seboj pa jemljejo strokovnjake, brez katerih ti zajedavci ne morejo živeti. 20%, ki so jih obljubili navadnim lju-

dem, pa je goljufija. Kdo pravi, da jih bodo v resnici toliko izžrebali? V nadzorne komisije so uvrstili sami sebe, karte pa že prodajajo na črnem trgu, medtem ko mož ne more vzeti s seboj niti žene, če nimata otrok. Kdo je napisal ta pravila?

Protestnik: Politiki!

1. govornik: Da, politiki, ki so obenem tajkuni ali pa njihovi plačanci.

Protestniki: Fuj plačanci!

1. govornik: Pojdimo zdaj pred parlament in zahtevajmo zamenjavo vlade ter nove volitve. Volili bomo samo resnične predstavnike ljudstva!

Protestniki (kričijo, vmes se slišijo besede): Dol z vlado ... dol s tajkuni ... živelo ljudstvo ... prekleti predniki ... hočemo na Hermes! ...

2. govornik (se povzpne na podlago): Tovariši! S tem, ko bo denarna in strokovna smetana odšla, se bo stanje na Zemlji poslabšalo. Imeli bomo manj denarja in manj strokovnjakov. Propadanje bo čedalje hujše in hitrejše. Ne bomo doživeli naslednjega stoletja. Odhodniki bodo prepustili Zemljo počasni smrti. A mi nočemo umreti! Skrbi nas usoda naših otrok in vnukov. Skrbi nas usoda potomcev. Hočemo biti boljši od prednikov. Le mi lahko rešimo svet pogube.

3. govornik (se povzpne na podlago): Tovariši! Jasno je, da vsi ne moremo pobegniti na Hermesa. Na svetu so milijarde ljudi. Eno plovilo, a četudi bi jih imeli sto, ne morejo rešiti človeštva. Tudi ni gotovo, ali bodo begunci na Hermesu preživeli. Alfa Centaurer je dvojna zvezda in nihče še ni dokazal, da je na njunem planetu mogoče živeti. S tem odhodniki ogrožajo celotno človeštvo. Predlagam, da najprej očistimo Zemljo in šele potem načrtujemo pobege. Najprej shladimo ozračje, zaprimo karbonske izpuhe, reciklirajmo smeti in tako dalje. Današnja znanost ima kar dobre rešitve za te probleme. Ampak politiki in tajkuni so gluhi zanje. Če se posvetimo Zemlji namesto nekakšnim Hermesom in podobnim planetom, potem morda sploh ne bo treba bežati nanje. Še je čas! Novi rezultati kažejo, da se Zemlja obrača na bolje. Zemlja – to smo ljudje in ljudje smo Zemlja! Ne verjemite goljufom! Posvetimo se najprej lastnemu planetu in ustavimo plat zvona!

Na oder pride profesor Mižek.

Protestniki (kričijo): Naj govori profesor Mižek!

Mižek stopi na podlogo, si pogladi brado in začne svoj govor.

Mižek: Tovariši in tovarišice. Zahvaljujem se vam za zaupanje. Vsega je kriva pomanjkljiva identiteta. Zavedajmo se, da narodovo dušo razkriva transparenca. Pri nas pa ni zadovoljiva in ignoranca je velika. Ali smo vedeli za fiksni datum? Nismo. Smo videli seznam odhodnikov? Nismo. Dosedanja politična apatija je strah pred bivanjem s simbolno strukturo nič.

Skrivnost je v simbolnem nezavednem.

Protestnik: Povejte, ali odobravate beg v veselje?

Mižek: V kolikor bi bila zadovoljena transparenca, v kolikor bi smeli poslušati barbare...

Protestnik: Ne izmikajte se! Odgovorite DA ali NE!

Mižek: Seveda NE.

Protestniki (zaploskajo, zasliši se krik): Živel profesor Mižek!

Na oder pritečejo policisti in začnejo z električnimi gumijevkami tolči po protestnikih. Nekaj jih obleži. Drugi pobegnejo. Z njimi odidejo tudi Alina in Andi in Mižek.

1. policist: Očiščeno?

2. policist: Da, očiščeno

1. policist: Je profesor pobegnil? On nam ne sme uiti! To je ukaz od zgoraj!

2. policist: Pa naj ga oni ujamejo. Žal nama je ušel. Kot da bi se vdrl v zemljo!

1. policist: A ne za dolgo.

Stečeta z odra.

3. dejanje

Ista soba kot v prvem prizoru.

Mark, Ana in Klara zlagajo kovčke, Klara jih tehta.

Klara: Dovolj za nas štiri. 80 kilogramov.

Vstopita Andi in Alina. Držita se za roko.

Mark: Pohiti. Zvečer odpotujemo. *(Zagleda Alino.)* O, Alina! Žal nam je, da ne odpotuješ z nami. Naredili smo vse, da bi ti omogočili odhod. Odposlali smo prošnjo. A ni šlo in ni šlo.

Andi: Midva sva se odločila, da ne grem z vami. Jaz ostanem na Zemlji.

Vsi ga presenečeno pogledajo.

Ana: Si znorel, ali kaj?

Mark: Z nami greš pa pika!

Andi: Ne morete me prisiliti.

Ana (se obrne k Alini): Ti si kriva, ti si ga pretentala, ti razbijaš našo družino! Ti nam onemogočaš beg iz tega peklenskega planeta! Ti, ti ...!

Andi: To je bila moja odločitev, Alina ni kriva, ona je hotela da grem z vami, ampak jaz ne morem živeti brez nje.

Klara: Bodi no pameten, Andi. Gremo v novo življenje. Čaka nas nov svet. Ali te nič ne mika?

Andi: Seveda me mika, toda le skupaj z no. *(Se obrne k Marku.)* Oče, ko si pred tridesetimi leti dvoril moji mami, kaj bi storil, če bi se znašel v moji sedanjí situaciji? Kako bi se odločil?

Mark (osupne, pogleda Andija, nato Ano, pa spet Andija, slednjič zajeclja): V taki situaciji ... ne vem ... ljubil sem jo, najbrž bi storil tako, kot ti zdaj

Ana: Oh Mark!

Stopi k njemu in ga objame. Nato stopi k Andiju in objame še njega.

Mark: Stori, kot ti veli srce. Ne morem ti preprečevati. Upam, da si svojo odločitev dobro premislil.

Andi: Sem in ne samo enkrat.

Mark: Upam, da boste ljudje, ki ostanete na Zemlji, preživeli. Da boste obnovili cvetoče obdobje.

Andi: Upam. Človek ne sme nikoli obupati. Zadnja merjenja so dala spodbudne rezultate. Nazadnje bomo mi preživeli, vi na Hermesu pa propadli. Vsaj tako pravi dedek Oto.

Mark, Ana in Klara dvignejo kovčke. Objamejo Andija in Alino, Ana zajoka.

Mark: Vsak čas bodo tukaj. Vesoljska ladja odleti čez šest ur. Vesta, slovo običajno ni tako hudo, hudo je pri zavesti, da se ne vrneš več. Vidva sta se itak nameravala osamosvojiti, saj sta že odrasla. Ohranita nas v svojem srcu, spominajta se naju.

Zasliši se zvonec, vstopi vodnik.

Vodnik: Ste pripravljeni? Gremo?

Mark: Andi ne gre, ostane na Zemlji. Ostane pri svoji izvoljenki. Odločitev ni bila lahka.

Vodnik: Kakor hoče.

Ana (se obrne k njima): Mislita na nas! Žal bo pošta redka in počasna.

Alina: Vse, kar prihaja z drugega sveta, prihaja počasi. Pa zbogom. Mislila bova na vaju.

Mark, Ana, Klara in vodnik odidejo.

Andi: Kaj pa zdaj? Grem v kuhinjo, da pripravim nekaj za pod zob.

Odide skozi stranska vrata, ki ostanejo odprta, tako da se ga sliši.

Andi: Hladilnik je poln. Mati ga je založila, imava hrane za nekaj dni.

Alina se usede na kavč in prižge daljinca. Na ekranu se prikaže napovedovalec.

Napovedovalec: Čez sedem ur odide prva zemeljska odprava z izseljenci na planet Hermes, kjer si bo uredila novo življenje v čistem okolju. To je velik dan za Zemljo, skoraj tako velik kot nastanek človeka. Končno se je osvobodil težnosti in začel osvajati vesolje. Zares velik dan! Prvi potniki se že zbirajo na odletišču. Poslušajmo, kaj nam bo povedal profesor Mižek.

Mižek se prikaže na ekranu.

Mižek: Eksteritorialno območje nam je znano samo po robotih. Zemlja si širi svoj življenjski prostor. Nekateri menijo, da izvajamo autogenocid. Takole vam povem: Genocid je vse, kar uničuje naš specius, širitev Homo sapiensa na Hermesu pa je kontragenocid. Človeštvo že tisočletja sanja o potovanju na tuje svetove, to pa ni turistično ali znanstveno potovanje, temveč širitev našega humanitas zunaj osončja. Vse lepo in prav, če ga ne bi organiziral tjakunski razred, temveč zelene organizacije, kot npr. Mankind Survival, Green Future in tako dalje. Tajkunom pa naši ljud-

je ne zaupajo. No trust! Brez zaupanja ni progressa. Brez zaupanja ni trajnostnega razvoja! Brez zaupanja ni sprejemljive solucije. Ni identitete! Ostane samo nezavedno, samo struktura nemogočega. Brez zaupanja prevlada politična apatija.

Alina (zapre ekran): Bla, bla, bla. Ali slišiš, kako spet naklada? Pripoveduje, a nič ne pove. Kopiči besede, ki niso nič drugega kot nesmiselno čenčanje

Andi (iz kuhinje): Slišim. Kaj pa pričakuješ od njega?

Alina: Nič. Pravzaprav tolažbo. Ljudje so zelo razburjeni. Poslušali bi nekoga, ki bi jih pomiril. Profesor Mižek pa ni taka oseba, on nas razburja.

Andi: Je naš vodilni filozof, ki ga čislajo po vsem svetu.

Alina: Za kogar je, je. Na Hermesu bo neznan. Mene ni nikoli navduševal. Na fakulteti smo mu rekli »čvekač«.

Mižek (še vedno na ekranu): Vsega je kriva pomanjkljiva komunikacija. Beg na Hermesu so pripravljali netransparentno, kar pomeni, v nezavednem, v ilegali. Ljudje pa so jim zavidali, namesto da bi jih hendikpirali, zaustavili in preprečili fugo.

Andi: Zares je čvekač. Ugasni ekran, nečem ga več poslušati.

Alina (ugasne ekran): Ampak ljudje mu nasedajo. Saj si slišali, kako so mu zadnjič ploskali. »Mižek, Mižek«, so kričali.

Andi prinese zajetna sendviča. Usedeta se za mizo in jesta.

Andi: Si lačna? Ves dan nisva zaužila grižljaja. Začneta jesti, a kmalu odložita hrano. Nimam nobenega teka.

Alina: Jaz tudi ne. Kako neki! Slovo mi še vedno roji po glavi. Kdo ve, ali bodo na Hermesu kdaj jedli takšen bogat sendvič.

Andi: Bodo, a čez več let. S seboj vzamejo dva mlada prašička za zarod. Pravzaprav klona. Tukaj imam spisek morebitnih klonov, ki gredo z njimi. Razgrne list. Pregledal sem ga in ugotovil, da manjkajo čebele? Sicer pa ne najden skoraj nobenih žuželk. Ne muh, komarjev, brencljev, pajkov ... To so si dobro zamislili.

Alina: Toda čebele? Učenjak Einstein naj bi bil dejal, da bo človek brez čebel zdržal le pet let. Potem ne bodo jedli medu.

Andi: Ne gre le za med. Čebele oprahujejo skoraj vse sadno drevje in mnogo poljščin.

Alina: Potem bomo jedli jabolka samo še na Zemlji.

Andi: Žal so čebele skoraj izginile tudi na Zemlji. Niso prenesle strupa, s katerimi smo sipali polja in drevesa.

Nenadoma se spet zasveti ekran. Na njem se pokaže moška oseba.

Istočasno se odprejo vrata in vstopi ded Oto. Brez maske.

Oto: Pozdravljena! Ko sem prejel sporočilo, da ostaneta na Zemlji, sem se odločil priti k vama. Na ekranu bomo skupaj opazovali odhod in jim zaželeli zadnji zbogom.

Se usede k njima na kavč.

Andi: Lepo, bomo lažje prenesli ločitev. Lahko se tudi preseliš k nama, zdaj sva lastnika vse hiše.

Reporter: Pozor! Pozor! Vesoljsko plovilo ...

Alina (zakriči): Jaz, jaz, ali je to mogoče?

Skoči pokonci, nato se sesede.

Andi: Saj ne morem verjeti, da zares odhajajo!

Oto: Čestitajmo jim! Žal nas ne slišijo. Upam, da se ne bodo kesali.

Alina: Ti je žal, da nisi odšel z družino?

Andi: Nikakor! Skupaj bova, to je glavno.

Oto: In z dedkom Otom. Da vidimo, kaj bodo povedali za okroglo mizo naši znanstveniki.

Na ekranu se spremeni slika. Prikaže se okrogla miza z voditeljico in štirimi udeleženci.

Voditeljica: Tukaj sedijo: znani astronom Ben Bell, največji astrofizik Justin Iles, ki je odkril Hermesa, biolog Dag Singer, ki je zasledil na Marsu cianobakterije in svetovno znani filozof profesor Mižek Bull. Najprej bodo odgovorili na vprašanje, kaj menijo o poletu na Hermesa. *(Se obrne k prvemu.)* Gospod Ben Bell, kaj lahko poveste o planetu Hermes in ozvezju Proxima Centaver?

Bell: Centavrov planet Hermes je le malo manjši od Zemlje. Ker vsebuje ozračje veliko kisika, sklepamo, da raste na njem avtohtono rastlinstvo. Odkrili smo ga pred 15 leti, pred osmimi pa smo poslali naj avtomatsko raziskovalno postajo Opcijo, ki je potrdila rastlinsko odejo, morje in gore, ni pa odkrila animalnega sveta. Mikroskopsko življenje je veliko redkejšo od zemeljskega. Škoda, da nismo poslali tja kakšnega androida, ker bi nam poslal nazaj bolj zanesljive podatke. Domnevamo, da bi bil planet primeren za naselitev z Zemljani, čeprav nekateri znanstveniki dvomijo. Dr. Humar iz University of Colorado celo trdi, da sestoji planet iz antrimaterije. V tem primeru bo našo ekspedicijo enostavno razneslo.

Iles: Dolgo smo mislili, da Alfa in Proxima Centaurer nimata planetov. Šele nova tehnika nam je omogočila odkritje. Odkril sem ga čisto slučajno, ko je zvezda za hip utripnila. Mislim, da zdaj odpiramo novo poglavje v zgodovini človeštva: naselitev vesolja. Uresničujemo stoletne sanje. Smo očitniki najpomembnejšega dogodka v toku časa, pomembnejšega od odkritja ognja, kolesa in pisave. Pričakujemo, da bo raketa v petih letih dosegla cilj. Se obrne k Bellu. Dr. Humar je znan šarlatan in njegova beseda ni vredna počenega groša. Izustil je celo tako neumnost, da je središče Zemlje zunaj nje. Ni čudno, da so mu odvzeli doktorat!

Bell: To so klevete! Dr. Humar je častljiv znanstvenik!

Voditeljica: Pustimo Humarja in se posvetimo vesoljski ladji Hermes.

Singer: Nekoč nismo verjeli, da v vesoljskem prostoru obstajajo živa bitja. Robotsko vozilo Helios pa je na Marsu odkril primitivne bakterije. Celotno za rastline ne vemo ali so podobne našim. Zdi se, da je šla tam evolucija po drugi poti. Vedno smo domnevali, da obstaja na planetih kakega drugega osončja nam podobno življenje. A bolj verjetno je precej drugačno. In končno: morda tam življenje ne temelji na ogljiku, temveč na siliciju. Vztrajanje na zemeljskih organizmih je samo naš predsodek. Ostanek geocentričnega pogleda na življenje.

Mižek: Tudi vesolje mora biti transparentno, v netransparentnem prostoru nezavednega ne moremo videti ničesar. Čisto ničesar! Lahko, da na Hermesu živijo dinosauri, a mi jih ne vidimo, ker nimajo ustrezne simbolne strukture. Avtomatska postaja Opcija opazi le majhen del komunikacijskega sveta. Poleg tega ima težave s transparenco ...

Voditeljica: Ali so lahko tam tudi razumna bitja, vesoljci, ljudje?

Mižek: Homo Sapiens gotovo ne. Ni dvoma, da imajo glavo zgoraj in noge spodaj, ker je to najbolj ustrezen položaj, ki ga lahko izbere evolucija. Tudi spolni organi so na pravem mestu, toda možgani, možgani, ti so tu vprašanje! Za njihov kefalni položaj ne bi dal roke v ogenj! Lahko so kjerkoli. Tam je fiziološki sedež človekovega nezavednega, simbolnega jaza. Kot astrofizikolog bi rekel ...

Singer: Oprostite, toda vi niste astrofizikolog.

Mižek: Kot filozof sem vse, če hočete, tudi komparativist človeškega blata, ker narodovo dušo najbolj odkrivaš v stranišču. Zdaj pa basta in aloie vera!

Singer: In tudi pripovedovalec pravljic, ali ne?

Mižek (dvigne prst in ga usmeri v Singerja):

Amicus Plato, sed magis amica veritas!

(Platon je moj prijatelj, vendar je resnica še večja moja prijateljica!)

Jašubeg en Jered

Novice iz Drugotnosti

ZADNJA STRAN

JAŠUBEG EN JERED
NOVICE IZ DRUGOTNOSTI
www.drugotnost.si

DRUŠTVO ZVEZDNI PRAH
www.zvezdni-prah.si

DRUŠTVO PRIZMA
www.prizma.si

TOLKIENOV DRUŠTVO GIL-GALAD
www.drustvogil-galad.si

FUTURUM
www.futurum.si

VODNIK PO ZF
vodnik-zf.info

MARA R. SIRAKO
www.marasirako.info

MARTIN VAVPOTIČ
martinvavpotic.wordpress.com

BOJAN EKSELENSKI
www.pisatelj.net
www.samozalozba.eu

VITEZI IN ČAROVNIKI
www.vitezicarovniki.com

ANDREJ IVANUŠA
www.andros.si

MIHA REMEC
www.miha.remec.si

MIHA MAZZINI
mihamazzini.com

MIKI MUSTER
www.muster.si

IVAN SIVEC
www.ivan.sivec.net

VID LEGRADIČ
www.vtine.org/nr.html

WIKIPEDIJA
Prosta enciklopedija

SLOVENSKA WIKIPEDIJA
sl.wikipedia.org/wiki/Slovenska_znanstvena_fantastika

DELAVNICA TEORIJA & PRAKSA E-ZALOŽNIŠTVA

Delavnica je brezplačna za vse študente, dijake in člane pisateljskih in literarno-kulturnih društev.

Organizatorja:

Bojan Ekselenski in društvo Zvezdni prah.

Poudarek na delavnici bo na brezplačnih orodjih (izjema je Word, ki je nekakšen standard), torej se ne bomo ukvarjali z InDesignom in drugimi precej dragimi orodji.

Okvirni program delavnice

1. dan

1. ura: Uvod v E-založništvo in anatomija ePub
2. ura: Praktični prikaz pretvorbe Wordovega besedila v XHTML z vgrajenim shranjevanjem ali uporabo posebnega makra, nekaj o pripravi grafičnih elementov.

2. dan

1. ura: XHTML in CSS za rabo v ePub
2. ura: Microsoft Expression Web 4 - brezplačni urejevalnik spletnih dokumentov.

3. dan

1. ura: Delo z osnovnimi programi in validatorji ePub
2. ura: Testiranje končnega izdelka in zaključek

Cilj delavnice je naučiti, kako od literarnega besedila brez muk priti do zaključenega izdelka e-knjige v ePub formatu, ki ga podpira naša najpomembnejši knjigarniški platformi.

Delavnico je nemogoče izvajati brez osnovne opreme:
Potrebujete lasten prenosni računalnik s polno baterijo.

Pohitite, število mest je omejeno na 5.

Prijavo pošljite na e-naslov:

bojan.ekselenski@gmail.com ali info@zvezdni-prah.si